Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ШОАТТА, 20 ОКТЯБРЬ, 1979 ШУ. ● № 126 (6101). ● Мах 2 кепиг.

Советски Союза къахьегамхой! В. И. Ленин вина 110 шу дизара даха ма доаггlа накъадахара тlехьара болам шерагlа боаржабе!

Ленински, коммунистически хьисапе даха, болх бе, къовсам лоаттабе Iомале!

(КПСС ЦК Тlехьехамашцара).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕ АКТИВА СОБРАНИ

Селхан Грозне хилар Нохч-Гlалгlай областной партийни организаце актива собрани. Цига «Боахама механизм дlахо арсайоахаш тоаярахи партийни наччахьалкхени органий дехкарехи» КПСС ЦК бäь соцами «Планировани тоаярахи производства эффективности балла дикали айеча боахама механизма воздействи чlоагlъярахь» КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои бäь соцами кхоачашбара хьакъехьара Нохч-Гlалгlай областной партийни организаце дехкарех» доклад йир КПСС обкома секретара **М. А. Дерюкова.**

Доклад юйцаш хьалхаьнча дир **Ю. Х. Героева** — КПСС Грозненски горкома шоллагlча секретара, **Е. В. Брыксина** — НГIАССР пачхьалкхен пlановий комитета председателя, **Г. А. Шулкина** — «Старогрознефть» буруя тохара балхий управлене буруя деттача бригада мастера, **З. А. Яндиевас** — халкъа депутатий Малгобекски городской Совета исполкома председателя, **А. А. Вартанова** — Госбанка республиканска контора управляюще, **А. В. Волкова** — КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара, **Я. Х. Сагова** — Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент» завода токара, **Г. А. Яишкоас** — «Грознефтеоргсинтез» объединене генеральни директора, **С. М. Магомадова** — КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара, **Т. С. Магомадовас** — «Пищемаш» заводa штамповщицас.

Областной партийни актива собрани чахйоалаш къамаьл дир КПСС Нохч-Гlалгlай обкома хьалхарча секретара **А. В. Власова.**

Партийни актива собранех йола отчет хургья газета тlаьхоагlача номер тlа.

СССР 50 шу дизара цlерагlча химически заводе шо болх беш йолча ялх шера малйоагlара производства технологи нара а ерзаль, къахьегаме хьалхалаттар хиннай № 17-18 йолча цеха аппаратчиках Мейриева Лейлайх. Цеха сийлен Улга тlа доалл цуи портрет. Лейлас даим дика кхоачашду шийна тlадилла общественни декхараш, из цеха комсомольски организаце секретарь я.

СУРТА ТIА: аппаратчик Л. Мейриева.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХЬАЖКIИЙ КХАЙ ТIАРА

Репортаж

Ворхl бlаьи кховзткъеи итт гектара тlа хьажкlаш кхелла ухх шера Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозо. Эррига хьажкlаш кхй дулаача лаьтта яр.

Планагlа пачхьалкхенга 2000 тонн йохка езаш бар кхаш леладераш. Ехкай 1744 тонн. Хlара гектара тlара 26 центнер фуаьлаха хьажкlаш яха езача 32 центнер чуэц яненош.

Хьажкlаш чуэцача кхай тlа да тхо — колхози кертера агроном Г. И. Савельеви кертера инженер П. А. Бобровскийи, партбюро секретарь Д. А. Ибрагимови сон. Нийс агрегат я болх беш. Цаl гаьнна хьажкlашта юхе латт. Гуш ба цуни юхе хьуаза нах.

— Маца доладенад шо хьажкlаш чуэца, мел чуэца кхийнад? — хетт аз Савельевга.

— 21 сентябре ераьхар оаха комбайнаш кхай тlа, — йоах цо. Цу дийнахьа кертерча даькъе хьажкlаш чуэца техника мишта кийчъяй хьожаш дар. Хlаьта нийсденна кхоачамбоацарош юстара а двьха. шоллагlча дийнахьа ялх комбайнаца доладелар тхо ялат чуаца. Кхы кийча ераш яцар цу хана. Хlанз йистебоалачахьа баьнна. Хlара дийнахьа 30 гектара тlара хьувкъам чуэц. Таханарча дийнахьа 658 гектара тlара хьажкlаш чуена дьнад. Хlара гектара тlара 33,3 центнер ялати 200—220 центнер силоса лаьрхlа аьта гlадамаш доал, — йоах агронома.

Хьу сашта листен лакхе латт гlад. Хlаранех шишшакхонкка хьажкlа йоалл. Мишта хьийкъай хьажа массехк хьажкlа хьаьккхача, бизза ба фийг.

— Цхьа комбайн еха седай, — йоах инженера Бобровске. — «Летучкаца» лелача колхоза механика хlанз тоаеш латт из, ах сахьат мара ха эшаргьяц йистевала.

Тхо кхай тlа долаш дlахо болх бе Зиш йоацаш кхы а ши агрегат сецар. Силоса лаьрхlа аьта гlадамаш дlакхухьаш доакъар кийчдеча дlа а баха юхабахка кхоебаш трактористаш.

— Леттlа болх бара силоса лаьрхlа аьта гlадамаш дlакхахьа кхы а цхьаццa трактор тlачlоагlъе йоагlа хlара комбайна. Уж боахаме хlанз а яц, — йоах инженера.

Хьажкlаш чуэцаш болча шоферашта юкъе ялх «Сельхозтехника» объединене Сунженски отделенера ва. Дика вlаштlехьадаьхад цар балха хьалаш, салоlам. Дийнахьа кхоаза даа хlама да. Делкъайга кхай тlа бахь бlаьха ахача.

Цlе вымпел тlа в хlаьш комбайн тlехьатесса дел «Т-150» маркех йола нерда трактор бlаргаяча хьаттар аз:

— Малаш ба цу агрегата тlа болх бераш?

— Механизатораштa юкъе лаьржача ахье хьалхле лелаеш вола комбайнер И. С. Сальников ва из. Дикlадахийтац цо шийи балха норма 140 процент кхоачаш ца еш болх цlена бу, — йоах агронома. — Иштта дика къахьег тракториста Н. Н. Гребенникова а.

Хьинаре дакъа доац хьувкъам чуэцачи эрвьевойка я. Комбайнаш тlара хьатта тракторашца хьажкlаш дlакхухьаш ба уж.

— Аьта гlадамаш дlакхахьа тракторaш ца тоъаш каст-каста сецаш ма йий комбайнаш. Из ца хилийтара фу де лаьрхlад оаш?

— Хlанз сихъаь коаргодаш чуэцаш доакх тхо, — жоп ду агронома, — цул совгlа цхьайола лафеташ гурахьа дlадув ялат кхай тlа дlакхухьаш я. «Сельхозтехника» отделенера тlехьа лафеташ а йолаш кхи автомашини ши трактори дlтаргьа авинад тхона. Из эррига техника кхай тlара гlадамаш дlакхахьа оттаергьа оала.

Наьха балхашара моральни материальни безам совбаккхара оттаьча мероприятешка хьежжа, хlара дийнахьа итогаш а еш, нормаш 130 процент кхоачашьеча механизатораштa тела ахчаи совгlаташ гу къахьегама бюллетена тlа хьежача.

Эггара дукхагlа ахчаш совгlаташ даьхад И. С. Сальникова, Н. Н. Гребенникова, П. Четвертова, Н. Назарова.

Колхозера тlаводаш правлене хьалхарча айяь Цlе байракх хьав сийна аьльй хьежар со. Из аьйьар дикагlбоачa механизаторий Сальникова, Гребенникова, шоферий И. В. Назарова, Н. М. Черкасове сийна.

Цхьана дг делаш дукха гуйран балхаш lайнадале а, хьажкlаш сихагlа чуэцара овргагlбеьнаб колхозхой.

С. АЛИХАНОВ.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1979 шера планаш кхоачаш а тlехкхоачаш а ярах производстве эффективности балла дикали айяран тlаьха 1979 шера нийс бетта районаша, гlишлошъеча организацеша, гlишлойиндустре предприятеша леладьча социалистически эхьа итогашка. Соцам тlайийцаб эхьаше:

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ

Хьалхара моттиг

Старопромысловски района;

Ножай-Юртовски района;

Шоллагlа моттиг

Кхоалагlа моттиг

Сунженски района.

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ

Производственни коллективе юкъе:

Хьалхара моттиг

гlишлошъеча Нохч-Гlалгlай управлене, «Чеченингушводстрой» гlишлошъеча управлене ПМК-1, «Чечингражданпроект» проектни института, гlишлойматериалий гlишлойиндустрен Аргунски комбината.

Шоллагlа моттиг

«Чечингазстрой» треста, «Маскомплектстрой» треста ОПМК, механизированни карьера.

Кхоалагlа моттиг

№ 7 йолча треста МУС.

КПСС обкома бюро, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай хьайбай продукташ дукхагlа яьрах йохкарех тlаьха йоархьаьча социалистически эхьа а, хьайбеш боахама шо-шоай профессех болча бовхашта юкъе лаьржача эхьа а 1979 шера нийс бетта итогашка.

Социалистически эхье хоттамаш а лаьрхlа, республикански газеташ тlа хьедийлеча Сийлен улга тlа а даьхад:

Боахамаш

«Путь к коммунизму» яха колхоз, Шелковски район;

«Гвардейский» совхоз, Надтеречни район;

«Кулярински» совхоз, Грозненски район;

«Белореченский» совхоз, Гудермесски район;

Орджоникидзе цlерагlа колхоз, Ведении район.

Фермаши бригадаши

Ленина цlерагlча колхоза шурий комплекс, Наурски район;

«Октябра 40 шу» яхача совхоза № 3 йола шурий ферма, Наьсарен район;

«Южный» совхоза шурий ферма, Шалински район;

Мичурина цlерагlча совхоза шурий ферма, Урус-Мартеновски район;

«Родина» яхача совхоза шурий ферма, г. Грозный.

«Орехозский» совхоза шурий ферма, Ачхой-Мартановски район;

Калинина цlерагlча колхоза хьайбай ферма, Ножай-Юрта район;

«Горячеисточненский» совхоза хьакхарчий ферма, Грозненски район;

Ленина цlерагlча колхоза из lуй бригада (бригадиргlоала из lу Хамидов Э.), Наурски район;

«Ермоловская» яхача котамий фабрика котамаш лелаю бригада (бригадир Дербишев М.) Грозненски район.

Производстве хьалхалоттараш

— шоай отраслешка эггара лакхагlа хьокхамаш даьхарий. Царна хьожаьй КПСС обкомах, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Советах, облсовпрофех, ВЛКСМ обкомах карара кара телла цlе вымпелаш:

Ибрагимова Л. — Ленина цlерагlча колхоза доярка, Шелковски район;

Астамирова А. — «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка, Сунженски район;

Даурбекова З. — «Октябра 40 шу» яхача совхоза доярка, Наьсарен район;

Инуркаева К. — А. Шерипова цlерагlча колхоза доярка, Ножай-Юрта район;

Зубкова О. — «Путь к коммунизму» яхача колхоза lаьсий лелаер, Шелковски район;

Чернова А. — «Самашкински» совхоза хьакхарчи лелаер, Ачхой-Мартановски район;

Ляпин И. — «Шалинский» совхоза хьакхарчи лелаер, Шелковски район;

Саидова Х. — «Кавказ» яхача котамий фабрика котамаш лелаер, Шалински район;

Хамидов Э. — Ленина цlерагlча колхоза вокхагlеала жа lу, Наурски район;

Симбаригов А. — Кирова цlерагlча колхоза бежа lу, Веденски район;

Товмашев В. — «Красный пахарь» яхача колхоза бежа lу, Шелковски район;

Шушаков Т. — «Минеральный» совхоза вокхагlеала жа lу, Надтеречни район.

Котбаьнараш лаьрхlаб шо-шоай профессех дикагlбар яхача республиканских эхьа условеш толаме кхоачашъа хьайбай боахамера 128 болхло. Хьалхалаттарий спискашта кепатох районий газеташ тlа.

* * *

КПСС обкома бюро, НГIАССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1979 шера планаш кхоачаш а тlехкхоачаш а ярах производства эффективности балла дикагlа айяран тlехьа промышленносте, транспорте, бувзаме 1979 шера 9 бетта районаша, предприятеша, организацеша леладьча социалистически эхьа итогашка. Соцам тlайийцаб хьаьже:

хьалхара моттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе Байракх

Гудермесски района;

шоллагlа моттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота:

Ленински района;

Шелковской района;

кхоалагlа моттиг, КПСС обкома НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота

Ачхой-Мартановски района.

Надтеречни, Наурски районий дика болх бенгалбе.

Производственни, lилма - производственни объединенеша, управленешта юкъе хьажае:

хьалхара моттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе Байракх, республикански сийлен Улга тlа яхха

«Грознефть» производственни объединене;

шоллагlа моттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота, республикански сийлен Улга тlа яхха

«Промавтоматика» lилма - производственни объединени;

кхоалагlа моттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом, республикански сийлен Улга тlа яхха

шурий промышленноста производственни объединени.

Промышленностен транспортен предприятешта юкъе хьожае: хьалхара моттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа карара кара тела Цlе Байракх, республикански сийлен Улга тlа яха:

«Сунжанефть» меттадьттен гази йоаза управлени,

буруя деттача балхий Грозненски управлени,

«Нефтехимзапчасть» завод,

«Грозгипронефтехим» проектни институт,

ТЭЦ-2,

«Красный молот» яха грозненски машинаш ю завод,

«Автоспецоборудование» яха грозненски опытно - экспериментальни завод,

РСФСР МИНХ Грозненски экспериментально - механически завод.

Грозненски дьтта доала завод,

Шалински мехлесхоз,

Грозненски телеграф,

«Росхозторга» оптово - торгови база:

шоллагlа моттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота, республикански сийлен Улга тlа яха:

«Оргтехника» объединене «Электроприбор» яха грозненски завод,

Грозненски ремонтно - механически завод,

Вlаштlехь Грозненски ТЭЦ,

макаронни фабрика,

«Дружба» яха фабрика,

Грозненски покомотивни депо,

технологически транспорта Ташкалински управлени;

кхоалагlа моттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом, республикански сийлен Улга тlа яха:

«Горскнефть» яха меттадьттен гази йоаза управлени,

бьттан йоаталах пайда эцаш йола Къилбаседа - Кавказски управлени,

«Трансмаш» завод,

чьагlара - комбикорм комбинат,

Назрановски мехлесхоз,

сигнализацеи бувзамаи Грозненски дистанци,

Грозненски пищеторг,

Грозненски комторг.

БIУБЕННА КЪАХЬЕГАШ БА

Вай Нохч - Гlалгlай республикерча дукхача юрташка, городашка, болхлой поселкашка бахача наьха цlеношка газ чуйоллаи, хьинаре къахьегаш ба «Чечингазстрой» треста болхлой. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дузача цlенна сийленца накъабахара тlагlертта къовсам лоаттабеча цар тlехкхоачашду пятилетка диъ лагlча шера шоий тlайийца социалистически декхараш. Укх шера план 24 декабре кхоачаш а еш, планал совгlа бlаьзар сома маьха гlишлон-монтажни балхаш де, ваданел совгlа бlаь квартире газ чуйилла, йилла а лаьккха задилел совгlа 5 километр газопровод эксплуатаце дlаяла декхараш тlайийцадар цар.

Уж декхараш тlехкхоачашду. Гlишлон-монтажни балхаш дара нийс бетта план 104,7 процент кхоачаш а я, планагlа лаьрхlачул совгlа цар чакхдаьхад 190 эзар сом мах бола гlишлон-монтажни балхаш. Шийи наьаца гlишлон балхаш дара пачхьалкхен план 104,6 процент кхоачашъяьй треста коллективо. Планал совгlа даьд 187 эзар сома маьха гlишлон-монтажни балхаш. Юрташка бахача наьха цlеношка газ чуйиллара пачхьалкхен план 104,1 процент кхоачашъяьй.

Оасарe къахьегарех кхоачамбаь lеш бац газовикаш. Цар тlагlертта къовсам лоаттабу гlишлон-монтажни балхаш дикеи тlехдикеи мара ца хилийтара. Эксплуатаце дlалуш йолча объектех 70 процент яраш дика оценна луши 30 процент яраш тlехдика оценна луши дlалу.

Зlамигчун а доккхачун а кхом бара шоаш дейна доаш дизза кхоачашдеш ба газовикаш. Бахача наьха цlеношка газ чуйоллача централизованни хьисапе турбаш паготовкаш кийчъяр балла юкъедоаладарах тайп-тайпарча диаметрех йола турбаш 10 тонн кхоос езаш хиннача, дукхьала бархl бетта кхоаьй 15 тонн турбаш, 10 тонн доагоргсмазочни материалаш. Электроэнерги кхоос шера тlайийца социалистически декхараш а нийс бетта тlехкхоачашдьд треста болхлоша.

Шоай производственни хьоахамаш денгара денга тоадеш къахьегаш бола уж бlубенна ба Октябра деза цlейна дика къахьегама совгlат кийчдергхилярах.

Хьинаре къахьегаш белгалъяьна я Хуцеев Асланбек Шарапович Имиев Веслан Ибрагимовичи керте латтача цхьоалагlчеи шоллагlчеи СпецСМУ коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ГРОЗНЕНСКИ КОНСЕРВНИ ЗАВОДА КОЛЛЕКТИВАНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Пачхьалкхен планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдарах, республика консервни промышленность дегlайоалаеча доккхий гlулакхаш карагlдувларах завод болх бе йоласнна шовзткъеи итт шу дизарца дувзаденна Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Грозненски консервни заводa коллективана.

НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

1979 шу, 18 октябрь.

г. Грозный.

НН. И. И. КУРБИНАИ З. У. ХАЧУКАЕВАНИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дукхача шерашка цlена болх барах, иттлагlча пятилетка диълагlча шера тlайийца социалистически декхараш толаме кхоачашдарах Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Курбин Илья Ильича — Грозненски консервни завода винкольни цеха слесара.

Хачукаева Зайна Усмановнана — Грозненски консервни завода полуфабрикатий обжарщицана.

НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

1979 шу, 18 октябрь.

г. Грозный.

ЛЕКТОРИЙ СЕМИНАР

Укх шера 18 октябре хилар партийни комитетий РСФСР «Знание» яхача общества республиканскеи а районни а организацей дукен хьалкъашта юкъерча гlулакхашта болча лекторий аргlанара республикански семинар.

«Советски экономика», «Планировани тоаярахи производства эффективности балла дикали лакхъяра, даькъе боахама механизмо воздействи чlоагlъярахи» болча КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцамгахьежжа из дlахо дегlайоалаяро а цхьадола дешаш» яхача темах (партийни комитетий лекторий-экономистий керттебовзами семинара-совещане материалех) къамаьл дир КПСС Нохч-Гlалгlай обкома лекторий группа кулгалхочо, исторически lилмай кандидата новкъоста Ю. В. Мареченкова.

«Китайн хlанзарча хьашкара советско-китайски отношенеш» яхача темах дийцар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома лектора новкъоста Э. В. Банкина.

«Лектора къамаьла психологически-педагогически кlийлеш» яхаш яр Л. Н. Толстой цlерагlча Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университета педагогикаи психологеи кафедра доцента нов. Г. А. Бермуса лекце тема.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДlАДАХА ДЕЗА

Наьсарерча Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент» яхача завода къахьегамхоша болх дика баьб иттлагlча пятилетка кхоалагlча шерен карарча шера бархl беттен. Цу завода коллективо республике эггара хьалха дlаболабир встречни планаш тlеийра болам. Укх шера планал совгlа маьхала яьккхай 400 эзар сома маьхя продукци. Дlадахача шерачул къахьегама овсарле лаккхъеннай 8.7 процент. Укх шера заводо арахецача шин продукцена еннай дикала Знак.

Тоьал дукха болх баьб укхаза «Планировани тоаярахи боахама механизмо производства эффективности балха дикали айяра ю воздействи чlоагlъярахи» болча КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцамо дlа ма деххара уж дехкараш кхоачашдара. Заводе 500 саг ва шин-шин производственни планагlа болх беш.

Дукха болалой, инженерно-техническия балхаш дераш ба укхаза экономически знанеш lомнеш. Укх шера заводе болх беш 700 совгlа саг чу а лоацаш, ленински хьисапе боахама доал дергдола болхлой, инженерно-техническия балхаш дераш нийчбеш йола школаш я. Царна экономика йовзийта ца lеш, производства чура резерваши кхоачамаши хьегучадаха а царех пайда эца а lомабергба уж. Интернациональни, атеистически кхетам балара заводе болх беш хургъя лаьрхlа методически совет.

90 коммунисти В КПСС членалла кандидати ва заводе болх беш. Царех 20 совгlа коммунист ва пропагандиста дехкараш кхоачашдеш. Иттащ коммунисташ ба социалистически яхье хьалха латташ а ва гlулакх вlаштlехьдоаккхача хьинаре даьнъа лоацаш я.

Пропагандисташтен политинформатораштен юкъе кlалига бац опыт йола, политически кхетам лакха бола нах. Царех ба пропагандисташ А. Н. Албогачиев, Х. С. Тамасханов, агитатораш А. М. Котиев, Х. А. Хаэбиев, политинформаторaш М. О. Дасиева, И. Н. Итаров, иштта кхыбараш.

Хlаьта в отчетни доклад яьча партийни бюро секретара Х. Мистоева я цул тlехьагlа къамаьлаш даьча коммунисташа а къаьстта уйла тlа е йохийтиш дийнар завода болхлошта карагlа ца доалаш дисачох, партийни а боахама и балха тlа нийслуча кхоачамбоацарех, уж сихагlа дlадахара а дlахо болх тоабара а де дезарех.

Отчетни доклада тlа бегтал ма дахихара, берригаш а бац шоашта тlаллила гlуллакхаш лерттlа кхоачашдеш.

Цхьабола коммунисташ шоай собранешка ца ухаш, керттерча производстве дезаьча тайпара даьнъа на лоацаш хьабоагlа. Царех ба болхло Барахоев С. Ш., литейщик Илимасов В. М., токарь Эльжаркиев А. А., слесарь Тангиев И. М. На гlуленх доагlача тайпара тахкац цехови партийни организацеша а. Царгара йу даьнъе эшар хьадеханзар завода партийни бюрос а. Цудукъа № 43 йолча цехо кхоалагlча квартале кхоачашъяккхар продукци арахецара план. Дукха хул укхаза брак а, телхаю къахьегамa а производственни а дисциплина.

Доха я заводе планови дисциплина а. Цу гlуланха дукхагlа бехк ба керттерча технолога Оздоева А. О., керттерча механика (хьалха хиннар Долгиев И. М.). Цар шоай хеннахьа дlалац технологически карташ, чертежаш, лерттlа хьажац оборудованега. Цудухьа лохлу арахецача продукце дикал а. Но болх беш хьайоагlа № 43 йола цех, нерда техника арахецаш йола участок. Цига хинна начальникаш Тутаев Ш. Т., Костоев М. С. хийцаб. Цар ледарло яр бахьан долаш укх шера нийс бетта заводо доадаьд 706 балха ди.

Дика болх бе йиш йолаш яр администраце гlулакхашта тlахьожам лоаттабеш йола комиссе, цхьабакъда, цар цхьан шера ши заседани мара яьнц. Цу комиссе председатела Л. В. Орлова а цун членаша а тесса битар ю болх. Цу гlулакха а бехке я партийни бюро шин хеннахьа цу деша оарцагlа ца яларах.

Иштта вочa оагlорахьара бувца боагlа коммунисташ С. Н. Барахоев, И. М. Тангиев, Ж. А. Колоев. Хеннахьа членски взносаш дlа ца луш бисарах партийни бекхтокхаме эзаб уж.

Уж кхоачамбоацараш дlадахара кlеззига йоаккхо еш хилар партбюро а цеха коммунисташ а. Цувах дийцар собране къамаьл даьча коммунисташа слесара-инструментальщика Халгуев Тlахlира, механически цеха автоматчика Черных Сергея, токара Сагов Йоакъапа, литейно-прессови цеха начальника Точиев Башира.

— Дика болх баьб завода хилкъа тlахьожамхой группо, — аьлар Дзармотов Муссас. — Духхьал укх шера нийс бетта кхоаьй 15.3 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 10 тони условни доагор, 170 гикакалори йовхала энерги, 2.2 тони металл. Укх шера 50-эза тохкам баьб, яьча рейдаши хьахьонх производства тайп-тайпарча участкашка дукха кхоачамбоацараш хилар.

— Цхьабакъда, заводера оборудовани, станокаш тишъенний, йоацаш я запасной оаткалаш, инструментальни цехо шин хеннахьа телац заказаш, балха тlа дукха нах хувцалу, — яхаш дувц цо дlахо. — Завода кулгалхой лерттlа хьожаш бац тхона фу эш, ладар чу ухаш тоабанза латт тхов. Салаlа моттиг йоллаше а ахац салаlа, йоацаш я стадион а.

Собране къамаьл даьча завода керттерча лабораторе инженера профкома председателa заместитела Богатырева Залотхана дийцар социалистически яхь йоаржаяра заводе беча балхах лаьца. Болх беш я ветеранийн, хьехамчий советаш. Хlара квартале бригадашта, цехашта, участкашта юкъе латтача социалистически яхьа итогаш ю. Хьалхабаьнкараштa завода дlа-юха тела Цle байрахх лу, ахчан премеш тел.

— Цхьабакъда, — аьлар З. Богатырева. — дукха да кхоачамбоацараш а. Шиъ салоlа ока я вай, транспорт яц яхаш болхлой цига дlакхувлац, болх беш яц художественни самодеятельность. Йолаш я заводе медпункт, эша ерригa оборудовани а йолаш, цхьабакъда, апрель бетта дена болх беш яц, лор вац яхаш. Хlара дена дукхагlа хулаш латт цамогаш бараш, бакъда, царех цхьабараша хьувзаду гlуланхаш шеннаькаш да. Цlагlа больнични режим кишта делаю хьожаш хилар комисси. Цхьаболча болхлошта бюллетенех ахча дlа ма тела аьнна соцам бир. Хlинз цхьа больнични лист я тохкам бара республикерча минздраве дlаяхийта. Уж дерригa кхоачамбоацараш дlадаха хьажаргъя профсоюзни организаци.

— Дукхий социалистически дехкараш тlаийцад заводa коллективо, — аьлар завода директора М. А. Зурабова. — Дукха я вай балха тlа гучалахала йола торонаш, кхоачамаш. Царех цаl да вай болхлошта смежни профессеш lомаелга хlана а тlехьа доагlача тайпара вlаштlехьа ца дакхар. Болхлой технически нийсо лахкъяра эшар дац вай. Цудухьа каст-каста йох станокаш. Ши бlаь болхло ца тоъарах литейно-прессови, механически цехий цхьайолча станокаша дийнахьа шин сахьата мара болх бац. Цхьабола болхлой балхаш тlа дlачlоагlбе хала дале а, уж хувца ца балийтаре мел эшар ду ила йиш йолеш дац вай.

— Шин хеннахьа дlакхийтац нийчьаь яьнна продукцин, цудухьа 130 эзар сом гlод тахха дийзар. Хозрасчетагlа болх беш кlеззига къахьегамхой ба. Цехаша а отделаша а ахьана бе безаш бола болх шоай хеннахьа шоайла дагабувлаш вlаштlехьбахац. Из гlулакх бlарга ца гуш бац цеха начальникаш, керттера инженер. Уж ледарлонаш дlаяха карагlдоаларе 30 процент лахлургбир вай беш болча балха боврам.

Юха а завода партийни бюро секретаралла хержар Местоев Хьасан.

Собране дакъа лаьцар КПСС обкома организационно-партийни балха отдела заведующе П. Г. Кащеева, парте Наьсарен райкома хьалхарча секретара А. А. Миниева.

А. САГОВ.

В. И. Ленина цlерагlча мехкдаьтта чакхдоахача заводе, шеха йоаккхийчарех йолча, Г-70/20 яхача установкана реконструкци еш латт. Уж балхаш чакхдаьннача тlехьагlа цу установка арахецаргда боарамагlа кора парафинаш.

СУРТА ТlА. 1. мастер Николай Григорьевич Жуков (юкъеравар) дагабоалаш ва Ярославлера ковкъостала баьхкача слесарий-монтажникий бригадаца. 2. Иштта да тахан Г-70/20 яхача установка сурт.

З. БАТЧАЕВА сурт.

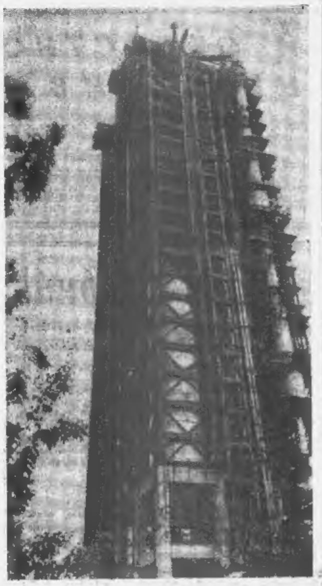

ЛаьрхIачох кхебу

Иттлагlча пятилетка диъзагlча шера доккхий социалистически дехкараш тlаийцад «Чечено-Ингушвино» производственни объединене Грозненски чхьагlара коньячни комбинатa болхлоша. Шера план 27 декабре кхоачаш а яь, планал совгlа ара а хийца 300 эзар сома маьха продукци маьхала яккха, задание совгlа 200 тони соаш арахеца, шин тайпара продукци пачхьалкхен дикала Знак ио лаш хилийта.

Шоаш дена дош дизза чакхдаьккхара «Тlехьабусираш боацаш бе болх» яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаьй комбинатa болхлоша валови продукци «арахецара нийс бетта план 103.1 процент кхоачаш а яь, планагlа лаьрхlачул совгlа цар арахийцай 504 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци.

Продукци дикен тlехдикен мара ца хилийтара тlаийца дехкараш а тlехкхоачашдеш да. Комбинате арахецача пхе тайпарча продукцена пачхьалкхен дикала Знак хьожаьй. Предприяте ерригa арахецача продукцех 30 процент гаргга яр тlехдикача категорех юкъъеш я укхаза.

Iилман ларда гlа къахьегам вlаштlехьбаккхара тlаерзаь мероприятеш чакхъяхара укх шера тlаийца социалистически дехкараш хlаназлехьа кхоачаш а дь, производствана бах пайда итт эзар сом да. Организационно - технически мероприятеш чакхъяхарах, керда техникен дикагlйола технологи производствана юкъехлахьарах шера бе безаш хинна 15 эзар сома пайда хlаназлехьа баьб.

Кхоа бараш хьурмат дарш тlехьа хiдаьза къонсам лоаттабу комбинате. Условни доагор кходара шера тlаийца хинна социалистически дехкараш дизза совгlа тlехкхоачаш а деш, цар кходаьд 25 тони гарга условни доагор. Электроэнерги кхоара шера тlаийна хинна дехкараш а хlаназлехьа дукха тlехкхоачашдаьд, кхоаьй бlаь эзар совгlа киловатт-сахьат электроэнерги. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 103 процент кхоачашъяьй. Пачхьалкхен планал совгlа мел хийчаь продукци ца лакхъяра чотах арахийцай.

Дlахо йодача хана а шин производственни хьонхамаш тlа-тlа тоадеш къа а хьетаьш. «Чечено-Ингушвино» производственни объединене предприятешта юкъе яьнначa яхье хьалхара моттиг дlа ца хеца лерхl комбината коллективо. Цо тlаийца социалистически дехкараш кхоачашдеча дика дакъа а лоацаш, деташ гlоллоаха толамаш доахаш итташ бlаьш болхлой ба комбинате. Царех ба слесарь-наладчик Мусаев Иерохид Исаевич, этикеровочни автомата машинист Батиева Замани, разливочни автомата машинист Саблина Валентина Сидоровна, обмоточни автомата машинист Швец Антонина Евсеевна, материально - технически lалашо ярa йолча отдела экспедитор, коммунист Парагульгов Хьалиса Хамаж-Баьхаудин, разливочни автомата машинисташ Ткачева Валентина Григорьевна, Исмаилова Яха Нохоэна кхы дукха бараш а.

Б. КОСТОЕВ.

ПРОФСОЮЗИЙ БОЛХ ТОАБЕ

Профсоюзашта хьалхашка латтараш доккхий дехкараш да: къахьегама коллективашна шерра социалистически яхь йоаржаелга, коммунистически хьисапе къахьега уж lомабелга, дисциплина чlоагlъелга, къахьегама овсарле лакхъелга, болхлой бокъонаш а хьашташ а лораделга, социально-бытовой гlулакхашна дикагlа хьожилга. Уж дешаш къоастадарга хьежжа хургъя кхетама балха эффективность а.

Предприятей кулгалхошцел партийни организацешцел цхьана къахьегача коллективаш доархlам производстве а идейно-кхетама балха тlа а айбе гlерташ къаьлг Наьсарел района юртбоахама болхлой профсоюза райкомо.

Района совхозашка массала а къахьегаш 2500 саг ва. Уж берригаш а профсоюза членаш ба. Совхозий профсоюзни актив 100 сагах латт. Цу активо белттала болх бу къахьегамхоштa коммунистически кхетам лоча дакъа лоацаш, пачхьалкхен планаши дехкараши кхоачаш а тlехкхоачаш а дергдолаш шерра социалистически яхь йоаржаю, къахьегамхой хьашташ кхоачашдара а цар уналцlено лораяра а сарпагlбоал.

Уж дешаш ирагlа уттаде даьккхад профсоюзни собранешка, президиума заседанешка, моттигерча комитеташка «Профсоюзни организацешта партийни кулгалдерах боахамeн культуран дакъъяри цар доархlам айбарал парте XXV съезда решенеш кхоачашъяра парте Карабулакски обкомо беча балхах» яха КПСС ЦК соцам арабаьлча гlоне.

Тlехьарча хана района юрта боахама болхлой профсоюзни организаци дукхагlа йоахко с яьнна социалистически яхь йоаржаяра. Хlинз районе социалистически яхье и вахьна къахьегаш 1000 совгlа саг ва. Яхьа форзаш тайп-тайпара я: бригадий, совхозашта юкъе, кхыяраш.

Социалистически яхь дика вlаштlехьъаьккхай «Октябра 40 шу», «Экажевский» совхозашка, совхоз-техникуме. Укхаза материальни а моральни а белам совбоаккхарг болаш мероприятеш отта а ль тахкйоах, шин хеннахьа яхьа итогаш ю. хьадаьр массаьена дlакойт. Цудухьа цу боахамашa доаллача хана кхоанара хьуакъам чу а нийш пачхьалкхенга ка боля ялат доххара плац тlехкхоачашъяьй.

Ялат чувцача лакха хьонкамаш доахаш бар къаьстта механизаторaш а бlарча коллективаш а. Масала, совхоз-техникума № 1 йолча тракторно-кхаш леладеча бригадо 450 гектар долча кхай тlара хlара гектара тlара 23.5 центнер ка боа ялат чуийцар, планагlа 19.7 центнер, социалистически дехкарех — 22.5 маре доацача. Цу бригадала кулгалдеш ва районни Совета депутат, Ленина а Къахьегама Цlеча Байракха а ордений кавалер Евлоев Мухьмад.

«Октябра 40 шу» яхача, совхоза № 1 йолча отделене (управляющк нов. Тимурзиев) 258 гектар долча кхай хlара гектара тlара 27 центнер ялат чуийцад. Нов. Гаранова кулгалдеча цу отделенерча № 1 йолча бригадо 103 гектарах хlара гектара тlара 32.7 центнер нукх чуийцаб.

«Октябра 40 шу» совхозерча комбайнераши Терлиев Ахьмада, Годиев Борса, Зурабов Ахьмада, совхоз-техникума комбайнера Кансигов Мувсас, «Назрановский» совхозерча комбайнераша Гандиев Османа, Оздоев Юсана, Котиев Вахас, Бабхоев Iадрахьмана, кхьачар тlехкхоачашъяьй шоай планаши социалистически дехкараши.

Профсоюза райкомо, моттигерча комитеташа къахьегаме хьалха латтача болхлой опыт lома а еш, шерра йоаржаю. Хlаьта шоашкара хьокхам а тойташ, хьинарс къахьегаш нах шортта ба районе. Царех ба доаркаш З. Т. Лазрбекова, Т. М. Евлоева. «Экажевский» совхоза коартолаш лелаер Аушев Юсеп, кхыбараш.

«Октябра 40 шу», «Экажевский» яхача совхозашка вlашагlа а ехка болх беш я коммунистически къахьегама яхи школа. Цар чулоац кхашка, фермашка къахьегача нахах 40 процент. Районерча совхозашка коммунистически къахьегама ударникаш яха цlи яьнна а яьнна я къовсам лоаттабеш а 700 саг ва. Иштта 12 бригада а цеха а я на сийлен цlи яьнна а яьккхара къовсам лоаттабеш я.

Цунна цхьана белгалакха деза моттигерча партбюроша профсоюзни организацешца йолча торонех бина пайда а зинга. Иштта, «Назрановский» совхоза совхоз-техникума партбюроша эсала гlо ду царна социалистически яхь, коммунистически хьисапе къахьегам вlаштlехьбаккхара. Цу боахамашна хьадаьр лерттlа гуш дац, хьалха латтачер опыт йоаржаяла.

«Назрановский» совхози партбюрос къахьегама хьалаш, болхлой быт тоаяра болхлой комитетий бехктокхам айбал. Масала, хьайбаш лeладераш чубаха пlенош. Пхьиленъовтий-Юртарча отделенера ферме кхыа шера тоа ца еш латт.

Совхозашка хlана а моттигаш я къахьегамах дола законаш телхадеш, болхлошта доагlа алапеш дизза дlа ца телаш. Цу тайпара гlулакхаш хиннад «Назрановский», «Октябра 40 шу» яхача совхозашка. Цул совгlа, бокъо а йоацаш бахкаре нах дlабоахаш моттигаш а хиннай укхаза. Къахьегамах дола законаш телхаду яхаш чlоагlа лехкъаву совхоз-техникума директор нов. М. М. Понжев.

Боахамий кулгалхоша, партийни бюроша, болхлой комитеташа йоаккхо яц столовеш, берий учреждениеш хьаьлъяра. Пхелагlа шу да «Экажевский» совхое берий беш хьалъяь ца йоалаш латта.

1979 шера кхоалa — март, июнь, июль беттаца — дийцад профсоюза райкома президиуме кхашкен фермашкен болх беча наха медицински гlулакх делга, къахьегама а быта а хьалаш тоаде дезилга. Цу хана дешъ тоъал ха ца аьнна яле а кхы дукха хуналена хlама дац. Из иштта хилар хьахьонх укх фантасен фермашка а бригадашка а вlаштlехьъальхаац цlе угонаш, доаркашта салоlа пlенош, ведраш, флягаш, кхыйола охьгlаш юла бытоаьхаш. Геттара эсала лел халача балхешта механизаци ера гlулакх а.

Болхлой комитеташa дизза даьнъа лацац къахьегамхошта идейно-политически а къахьегама а кхетам балара гlулакх тоадеча, производственни а къахьегама а дисциплина чlоагlъяра тlагlертта къовсам лоаттабац.

Профсоюза райком, совхозий болхлой комитеташ дехкарийла я парте Карабулакски обкомах бола КПСС ЦК соцам кхоачаш а беш, болх оалангара дена тоабе.

М. ОЗДОЕВА,
Наьсарен района юртбоахама болхлой профсоюза райкома председатель.

ТЕШАМ БОАБАНЗАР

Аргунски гlишлойматериалийн тlишлойндустреи комбинат сана йолча йоккхача промышленни предприятe керттерча инженера дукха болх хилар дувца а делац. Хlаьта а цу бехктокхамерча гlулакхе йолча керттерча инженера Галаев Байсолта Мухарбика вlаштlехьдоал коллектива общественна вахара хьинаре даьнъа лаца. Партком цунна тlадила гlулакх дар «Знание» яхача общества юкхьанцарча организаце на кулгалделга.

Хlанзоаца Мухарбика бaь болх бапар из. Эггара хьалха шийна хьалхаца оттадаь дехкараш къоастаде хьежар из. «Знание — сила» «Лектора дош» яха журналаш, газеташ каст-каста деша ваьлар Мухарбик. Ший аьттув баьнча общества районни организаце водар из, шийна па ховр тоаттар эша литература ийдора, цхьана плана уттайора.

Хlанз нов. Галаев общества юкхьанцарча организаце дикагlа вола председатель лоарl еррагача районе. Уйла а еш, оттаьча кланашка хьежжа комбината механшка каст-каста лекцеш еш, беседаш ю цо кулгалдеча организаце. Къаьстта тержам тlаухийт атеистически, интернациональни, тlема патриотически тематикана.

Юххьанцарча организаце болх хоа а луш тоабелар КПСС ЦК «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» бола соцам арабаьлча гlоне. Еппача лекцей чуловцам кlоаргагlа а болаш, уж комбината вахарца юазаенна хилийтара бехктокхам айбар. Кхетама болх бечa юкъеззар берригa а керттера специалисташ.

Къовза лектораша шоаш та ца ховр хоатт шоай председатела. Цо хьех занятеш чакхъяьккхача баьнъа я, эша литература мотиду. Массане бу болх хlаэз беш журнал да.

Еппача лекцей дикал айяра лектораштa атесстаци йяр. Аттестаци еча кулгалхо вар общества юкхьанцарча организаце председатель нов. Галаев. Из бехктохкаме бола болх районе эггара хьалхарча чакхlаьккхарех я комбинат. Рецензенташа дика могайяр комбината директорa нов. А. А. Вакемана, парткома секретара нов. А. Кагирова, комбината директора заместитела нов. П. А. Маташева, керттерча энергетика нов. Л. Н. Моисеева, ВЛКСМ комитета секретара Т. С. Богатырева, кхычар а доаза даш.

Октябрь бутт болалуш комбината общества юкхьанцарча организаце отчетно-хоржамии собрани хилар. Докладчика а къамаьл дараша а белгалдаьккхар организаце отчет еча юкъагlа даьр, ца деш дисар.

Тlаийнача соцам тlа белгалдаьккхад къона лектораш хьалкхебе безилга, паьна меттала лекцеш дукхагlа еша а лекцей тексташта рецензировани е санлга а. Бакъда, юкхьанцарча организацена кулгалле массава раьза а волаш юха а нов. М. Б. Галаев хержар.

— Из болх аттa беце а сона салоlам хул цох, хlана аьлча со се а духовно детlакхуал цо, — яхаш раьза ва Мухарбик. Цу балхах со дикагlа ме кхет. Гонахьара дуне а шерлу сона. Тха организацерча лектораша lилманотехнически, общественно-политически кхьча тематех лаьца лекцеш еш. Лекцеш кийчъеча, комбината болхлошта уж сиплача массаза даькъа лоац аз. Цу гlулакха даим деша дезаш хул керда брошюраш, журналаш, газеташ. Хlаьта цо технически кулгалхочун кругозор шерьъа а ца lеш, из хьехамча хиларах тарра. Бехктокхам а айбу цуо.

Б. ЭДИЛОВ.

КХЬ А ШИ БРИГАДА...

Дика къахьегама толамаш а доахаш, В. И. Ленин ваь 110 шу дизара накъаболх Старогрозненски буруэдстараш. Пятилетка диъ шера заданеш бархl бетта кхоачашъяьй бархl бригадо. Царна юкъе я Снегирь Владимира, Баскаков Ивана, Воробьев Николая бригадаш. Хlаьта, шера 5000 метр бурув тохара а цаlи ахи шера скважина хьалъяь яккхара а бригадашта юкъе социалистически яхь йоаржаяра инициатор хиннача Шуликин Георге кулгалду бригада хlана бурув тохаш я «Северная Минеральная-17» яхача скважинена. Из болх цхьайтталагlча пятилетка чотах бу.

Сентябрь бетта диъ шера планаш кхоачашъяьчарна кхы а ши бригада lотlахийттай.

Царна юкъе и тlехкlоаргача «Ханкала № 2» яхача скважинана хlана бурув тохаш йоалла коммуниста Цаплин Владимира кулгалду бригада. Пятилетка дlайолаеннача хана деиз 6061 метр бурув техад цар лоаман тlоанех. Диъ шере задании 6060 метр мара йоацача. Карара шу чакхдалалехьа кхы а 300 метр бурув тохаргда бригадо.

Буровикаша мехкдаьтта доахаранна дlаеннай «Андреевская» яха № 1007 йола мезозойски скважина. Цо 5800 метр кlоаргъелча лакхерча тlоанашкара мехкдаьтта низ бола иlеш техай.

Иштта, пятилетка диъ шера а укх шера а планаш кхоачашъяьй Заливутдинов Тlахьира кулгалдеча бригадо а. Пятилетка хьайолаелча гlоне цар бурув техад 8020 метр. Мехкдаьтта доахараш на эксплуатаце дlаеннай № 713 йола скважина. Укх шера Тlахьира бригадо 2770 метр кlоарга бурув техад. Из болх беш пачхьалкхен раза къа дика кходаьд.

Хьалха латтача бригадаша даьхача толамаша вlаштlехьадаьккхар Старогрозненски буровикий 9 бетта план 24 сентябре кхоачашъе. Сентябрь бетта цар планал совгlа кхы а 1000 метр бурув техад лоаман тlоанех.

Къахьегама овсарле планагlа лерхlаш хиначул 4.9 процент лакхъеннай, хlаьта бурув тохара балхаш сих а деш, химреагентий, электроэнерге, кхыдолчун кхом бара 8 бетта хьахишна пайда 644 эзар сом да.

А. ТИЩЕНКО.

Социалистически интеграци лелаш я

УКХ ШЕРА БОЛХ БЕ ЙОЛАЛУ

Хlанз керттерча даькъе хьалъяь йоалаш латт Братско-Усть-Илимски территориально - производственни комплекс. Цунна чуйоагlача предприятех дукхагlа ярош хlанзлехьа продукци арахецаш я.

Хийцца деш латт Усть-Илимски хьун - промышленни комплекс хьалъяра балхаш. Цу чу йоагlа шера 550 эзар тони маьхат арахеца ниэ бола целлюлозни завод, 1.2 миллион кубически метр хьун материалашта 250 эзар кубометр дахчан - шолхий lоакъаши шера арахеца могаргдола хьуна херх хьоккен дахчанна обработка юи комбинат, 28 эзар тони доакъара дрожжаши цул совгlа синпидари канифоли хьаю гидролизно - дрожжевой завод.

СЭВ чудоагlача вежарашха долча мехкаша — Болгаре, Венгре, ГДР, Польша, Румыне — целлюлозни завод хьалъеш дlадодахох 40 процент шоашта дlатlанийцад. Усть-Илимски гlишлошъеча цар ухийт аьнк теда станокаш, «Икарус» яха автобусаш, прицепаш, электропогрузчикаш, теплообменникаш, гарамни а кхыйола а оборудованеш, кабель, болата прокат, турбаш, цемент, конвейерни хьамча лента, кхыйола гlишлош еча эша материалаш. Завод укх шера болх бе йолалургъя. 1979 шера деиз Советски Союзо шийтта шера вежарашка долча мехкашта, шера 205 эзар тони а ухийташ, целлюлоза дlаухийтаргъя. Хlараннена предприяти хьалъеча даькъа лацарга хьежжа кхоачаргъя. Из болх бе йолаеча, гlишло хьалъеш хиначa мехкий доакъошхой вlаштlехьдаргда капиталистически рынке ийеш хиннa лоархlаме бийдаз вlаштагlа ийе.

Ангара тlа хьалъеш латта Сибарегlара гlишло юшача хана духхьала экономически гlуланхаш цхьана леладар дийна lе йиш яц. Усть-Илимскерча ши эзар гектар йолча гlишлош хьалъеча йоакхача майда тlа оагlув оагlох а теха къахьегаш ба вежарашха долча мехкашкара болхлой-кагирхой интернациональни отряда членаш. Цхьана деча балхаша чlоагlъю дуней халкъашта юкъера болхлой накъостало, социалистически яхьа керда интернациональни машаш хьахлоял. «Доттагlий заказаш — шоай тамах хьен дикал лакха йолаш!» яха девиз а йолаш. СЭВ 30 шу дизара хетаьъ вежарашха йолча пачхьалкхенашка шерра социалистически яхь льржай.

Интеграце карта тlа къаьстта моттиг дlалоац Киембаевски асбестови горнообогатительни комбинато. Цун продукци — сортовой асбест — дlайохьийтаргъя предприяти хьалъярга шоай рузкъа дlадохийтача мехкашка. Шера комбинато арахецаргъя 500 эзар тони асбест, 250 эзар тони арахоцаргйолча цун хьалхарча аргlанта укх шера болх байта лерхl, из ал ниэ бола шоллагlа аргlа эксплуатаце дlалургъя 1980 шера.

Из гlишло хьалъеча СССР партнераш я Болгари, Венгри, ГДР, Польша, Румыни, Чехословаки. Комбината хьалхарча аргlана Болгарен Венгрек автотранспортни средстваш яхийтай, ГДР — металлоконструкцеш, трубин хьайраш, подъемно - транспортни оборудованеш, гlишлош еча эша кранаш; Румыне-комплексни электротехнически устройстваш, управлени ара эша тайп-тайпара панелаш. Польше — думпкараш, погрузчикаш, ремонтни автомастерскеш, лифтови подъемникаш; Чехословаке — руда хьетlаувза думпкараш.

Вай мехко комбината а цунца юваенна йолча объекташ а технически проект оттаьяй, эшача машинаша а оборудованеша а lалашбаь гlирс, цул совгlа, СССР лоачача даькъага хьежжа материальни а, финансови а, кхыйола а ресурсаш дlаяхийтай.

Комбинат болх бе дlайолаелча СССР-о гlишло хьалъеш хиннача шин партнераштa 1980 шера деиз дlайоланна шийтта шера асбест кхухьийтаргья, ерригe боарам 177 эзар тоннига а кхоачаш. Дlахо йодача хана безам хуле кхы а итт шера асбест ийе йиш хургъя вежарашка долча мехкий.

Хlанз асбест — хиланза аргlоаца компонент а иисскеи эзар изделеш хьеча. Из йоацаш хила йиш яц машинаш а гlишлош а хьалъеча, транспорт а химически промышленность а, космонавтика а радиоэлектроника а.

Вежарашха йолча пачхьалкхенаша промышленни объекташ хьалъеча вlашагlтехача низаша хоа а луш экономически эффект лу цхьана гlулакхаш леладеча мехкашта.

Иван ТАРУСИН,
(АПН).

Кхоана—кхачан промышленноста болхлой Ди

Вологодски область. Керда учебно-опытни завод хьалхьйи Молочное яхача поселке. Предприяте дениш буса хIана чакхйоакхх 150 тонн шура. хIьата дIахо йодача хана из дукха-дукха гIа шура чанхйоахаш хургья. Кердача оборудованее торо хулийт къахьегамга дIадодар геттара кIезиг а деш шура — моллагIъяр, йикъяр, тIоа, кIолд. хIьата ишттa нахе чIоаггIа нъерлаш дола чам бола колорийни вологодски дьаттa арахоца.

Заводе хIара шера практике хул студенташ. Цар Iомаю оборудовани, шурий тайп-тайпара продукци кийчъяра технологи.

СУРТА ТIА: студентка Жолина Тамара. Укх ьхкии шийна боакха пайда а боалаш учебно - опытни завода практика чакхъяьккхай цо. Вологде доше енай Тамара Белоруссора.

С. МЕТЕЛИЦАИ
В. ХУДЯКОВИИ
сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕКХАРАШ кхоачаш а деш

«1976 — 1980 шерашка СССР-а халкъа боахам догIахара керттерча лостамашка» белгалдьаьккхад кхачан продукци 23 — 25 процент дукхагIа арахеца сэнига. Цунца цхьана халкъа эшача продукце дикал лакхь хилара, ассортимент шеръяра боакха теркам тIаухийт цу документа тIа.

Из деррига а дизза кхоачашде гIерташ, хьинаре къахьегаш я Наьсарерча маькх еча завода коллектив. Къахьегама хьалаш тоадара производственни участнашта механизаци автоматизаци ю, керда техника а дикагIа йола технологи а балха юкъехувл.

Заводо хьалъеш латт тара а йоацаш хьлар доаттадера лаьрхIа склад, кхьдар. Тха предприяте хьаю цхьоалагIтен шоллагIчи сортах йола формовк маькх, 14 тайпара булочни изделе. Ялх тайпара кондитерски изделеш арахеца цех хьайиллай укх шера тха завода.

ЦхьоалагIча ноябре дил шера план кхоачаш а я, пятилетна тIеххьарча шера ЧоттагIа болх берга заводо. Кара шу дIадоладелча гIоне 931 эзар сома маькха продукци арахийцай заводо е кхьча бесса дьлча. яйс бетта план 106 процент кховчашьяьй. Дуккхьал укх шера хьалхарча бархI бетта планел совгIа 19 эзар сома пайда баьб завода коллективо. Цунца цхьана продукци хьаьрга дIабода мах а 0.4 процент лохбеннаб.

Заводо арахеца кхачан продукци наха чIоагIа хоатташ а эцаш а я. Из ишта хилар бахьан долаш предприяте рентабельность а экономически хьал а дика ди.

Производства эффективность лакхъярах, материалии а бийдала а кхом барах, дикагIча сортах йола продукци арахецарах хьахиина пайда би нa.

Балха овсарле лакхъяра тIагIертта къахьегаш ба завода механик хиина Аушев Дреса Муса, бод лелабеш йола Мальсигова Сона, булочни цеха мастер Давыдова Мая, маькх еча цеха мастер Нукурхоев Бийсолта, маькх еча цеха бригадир-бод лелабир Чахкиева Райхьант, иагирхой бригаде бод лелабеш йола Мальсигова ХIьмар, маькх йотташ йола къона болхло Ужахова Зарема, кочегар Аушев Муса, дукхаа кхыбараш.

Завода болхлоша пятилеттна тIеххьара шу, шерра социалистически ях а йоархаьяь, къахьегама ударни шу де лаьрхIад. Балха овсарле кхы а лакхъяра халача балхашта механизаци е а керда оборудовани оттае а лерхI окха.

Ф. ЧАПАНОВА,
Наьсарерча маькх еча завода керттера инженер.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

Кхачан промышленноста болхлой Ди дездe оттадьад 1966 шера 30 августе СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа, хIаьта хIара шера октябрь бетта кхоалагIча кIиранди дездеш а да.

ЙиълагIча пятилетта дохьлагIча шера кхачани мехьарийн промышленноста продукци тIехьэтийта дерхI бIарча хьанийцара 6,3 процент.

Кхачан индустре къахьегамхоша карерта шера тIайнад планал совгIа продукци арахецара социалистически декхараш. Иштта, Росси кхачан промышленноста болхлоша дош деннад планал совгIа 5 эзар тонн маша даьтта, 7 эзар тонн колбасни изделеш дукха полуфабрикаташ. 14 эзар тонн кондитерски изделеш арахеца. 765 тонн планал совгIа кондитерски изделеш арахеца лаьрхIад Азербайджана къахьегамхоша. 5 эзар тонн генари дьатта — Узбекистана пищевикий декхараш.

1979 шера алат аьхьара йолча промышленноста керда хьадаьвта кIаранта юкъе я Новокуйбышевскера. цхьан сменагIа 500 тонн алат чакхдоаккхаш йола мельнични комбинат. Сурхандарьински областерча Шурчи йахча станцера хлебопродуктай комбинат. Армянски ССР город Севанера мельнични комбинат.

Укх шера болх бе йолалургья керда цехаш: Шумихински дулха комбинате — сменагIа 100 тонн дулх чакхдоаккхаш. Ирбитски (Свердловски область) Слонимски (Гродненски область) дулха комбинаташна — сменагIа цо, 20 тонн дулх чакхдоаккхаш.

Хьакъа аьла товараш хьахара йолча индустре мощностакш сихагIа лакхьяра тIехьа кхьа йоарнаь инициатораш я Белорусси Узбекистане, Азербайджане, Молдаве, Москван, Ивановски, Ленинградски, Московски, Ростовски, Владимирски, Днепропетровски областашкара гIишлашкайн эксплуатационникийн хьалхалатта коллективаш. Пятилетта хьаь шера кхьа инициаторашa кхачан промышленноста доладьенна ба йоаллейтай 31,8 эзар центнер аьхара кхачa, 1,5 эзар тонн даьтта дакхин товараш чакхдоаккхи йола, шера 343 млн. банка баьчадааркIйн сомийн консерваш. 34 эзар тонн кондитерски изделеш арахецаш йола, сменагIа 440 тонн дулх, 1000 тонн сменагIа шура чакхйоаккхаш йола керда мощностакш.

ХЬАТIАДОАГIАШ ЛАТТ IА

Хьанбай боахамо доккха дакъа лоац Грозненски района «Октябра 60 шу» яхача совхозе: таханарча дийнахьа цун фермашка кхоабаш да 2477 бежании 1736 устагIеи.

ДIабьинача ийс бетта цу доахана 867 Iаса даьд, хIаьта зоотехнически учета дапешa яхачох. шу чакхдалалехьа бахка бедаш ба 280 етт кхи а. Цу тайпара, хIара бIаь Iатта лаьрхIача шера 93—96 Iаса ду.

Производстве къахьегама овсарле лакхъеча социалистически ях лоархIам мел боккха ба кхета а деш, вIаштIехьъяьккхаш хьайбащ лелaдерашта (иштта кхьча болхлошта а) юкъера социалистически ях, кулгалхоша партийни профсоюзни организацешца цхьана оттадьё дикагIбараш морально а материально а белгалбахара йола мероприятеш. Царех цаI я яхье котбаьнарашта торжественни хьале, бетта цкъа итогаш а еш. «доярка дийнахьа» луш йола карара кара тела цIе вымпелаш, яьккхача моттигага хьежжа луш дола ахчаш а маьхе а совгIаташ.

Иштта йоаркаьча яхье хьахиннаб шоай болх дика боалаш опыт йолаш бола болхлой - специалисташ. ДIабьинача ийс бетта итогех Грозненски района хьайбаш лелaдерашта юкъе яьрича социалистически яхье хьалхара моттигаш яхарах цу боахама IаьсиI лелалеш йола Юсупова Халисата Ханхановa Сурати района Сийлен улга тIа яьккхай. Цар лелaдеча Iаьсашта денненбийсаннен тIаьхкета дулх 890—898 грамм да планагIа 470 грамм долча.

ДокхагIдола Iаьсий кхоабача Хусейнова ПаьтIамата, Магомадова Валой, Саламова Губай бакха хьокташ 490. 402, 408 грамм де денненбийсанен планагIа хIара Iаьса тIаьхкета дена дулх 350 грамм йолча.

Дояркашта юкъе дикагIа толамаш даьхад, Зайнулаева Хижапа, Хажбахмадова ТIакус, Абдулаева Перизат: шера планагIа 3800 килограмм иккха езача хIара Iеттагара ийс бетта царех хIараже 2438—2446 килограмм шура яьккхай.

«Сентябрь бетта баьча балхах социалистически хьалха баьннаб доярки Махаева Альбика, Вазирова Видига, Алаева Буци. Царех хIаранена дирекце приказах кхоккха туьма ахчен карара тела цIе вымпелш еннай.

Кхаь квартала йола шура яьккхара планащ шоай бригаде гIолла 128 процент кхоачаьбе каратIдаьннад бекъа Iуннта Умаев. Мутуша, Магомадов Мусайна, Батаев Мальмада.

Ниттачар цIерaи дIахо а яха йиш я. Цар хьакхала къахьетам бахьан долаш боахама вIашгIехьдаьннад ийс бетта план кхоачашъярах 5 сентябре рапорт дала: планагIа пачхьалкхенга йохка езаш хинна 1710 тонн шурен 65 тонн дулхи цу дийнахьа дIаденна даьннад. Цул тIехьарча денoшка кхы а дIаденнад 48,7 тонн дулх, 376 тонн гарга шура.

ХIана укх гIийран деношка хьайбаш лелaдерашта дагадоалла керттера доаш да Iаа кийчо ерга. Боахаме Iалашъей 740 тонн йол, 3,5 эзар тонн гарга чa, баьций хьар, гранулаш, 7 эзар тонн гарга силос. ДIахо а доагъар Iалашдара наьгаш лохаш ба совхозе. Iаи замалахьа доаггIача бесса кукие кийч а деш цунах пайда эце, дизза а долаш хьайбаш Iайгара дакха тоъарга из доакъар.

ХIанз толеш а вIаштIехьа долча тайпара йIоахъеш а латт хьайбай къьяна помещенеш. «ВIаштIехьа долча тайпара» хIана их яьлча, е болхлой а, е совхоза кулгалхой а дизах кхоачашде торо йоаца дешаш да цу гIулакха новкъарле еш. Царех къаьстта аргда вай, хIаьта хIанзарчоа — къаьна помещенеш тоарах.

ХIара шера уж кIезиг-дукха а хьайбашта кIайха хургйолча тайпара толеш, кийчъеш 250—300 эзар сом дIаухийт боахамо. Кулгалхоша яхачох, укх тIеххьарча шерашка цу балхо дIалаьца ахча тоъаргдар хIанзарча оборудованеца Iалашъяь йола йоккха комплекс хьалъе. Цa доаде йиш йоллашехьа а доаду из рузкъа.

— ИттлагIа пятилетка йолаялалехьа шн шу хьалха денз дувцаш латт тха совхозе 1200 Iетта лаьрхIа шурий комплекс хьалъелга, — йоах боахама директора Николай Александровича Еникова, — цу деша хетабаь массехан оцам баьб республикански организацешa. Кхоачаш ца деш дисача гIулакхах хаддаш дола жоп луш саг ваи.

Бакълув директор, гIишлo тIехьаьккхай яхаш халкъа тIахьожама республикански Комитето а дийцад из доаш. ДекхарийIа баьб боагг Iаш бола кулгалхой из болх сихбе а кхоачамбоацараш дIадаха я. Комитето тIайIцача соцама цхьан пункта тIа аьннад:

«Терхаме хьаьцийла «Плодопром» треста РСУ (хIанз ПМК яьй цувах) начальника нов. Плиева, «Октябра 60 шу совхозе хьалъеш латта доахама помещенеш йистеяргья цаI укх шера ноябрен шоллагIьяр декабрен, аьнна яь заявлени».

Дизза шу даьннад из заявлени яь. Деш кхоачаш но хиндьлга гуш ма дий. ХIанз Плиев хилпача кхывар ва, начальника декхараш кхоачашдеш. Комплекс эксплуатаце дIаялана я.

— Шелал тIаьхачалехьа цхьа база болх бе йолайла еза. 200 бежана лаьрхIа, — вьлар сота Грозненски районе.

— Еза-м еза, бакьда, йолалой тамаш-м я, — яхаш телац совхоза директор Н. А. Еников. — Сов дукха дешаш тийннад гIишлоштъерашa цу хьакъехьа. — хIаьта совхоз тахан шелал отте а, ацурийна лелaдеча довхах ахаш гарга (100 етт совгIа) дIачулакха моттиг йоацаш я.

«Плодопром» треста кердача директора Николай Ивановича Рубака яхачох а укх деношка эксплуатаце дIалла езаш я цхьа коровник. шоллагIа яр — октябрь бохш е ноябрь болалуш.

З. ДАУРБЕКОВ.

КАЗАХСКИ ССР. Рузаевски юртбоахама опытни станци — Кокчетовски областе хьалхалаттарех боахам ба. Укхаза болх беш массехк дезалий денасти я. Рузаевски районе дика йовзаш я Бондарев Владимир Петрович керте латта цхьан дезала звено. Укх шера алат чулаьца хьалхалаттача механизаторга кхачар шай цIерагIа «Ростсельмаш» коллективо йита комбайн. Цхьан дезала звеноc укх шера тIаьийта дентар—40 эзар центнер алат ардар.

СУРТА ТIА: Бондарев Владимир Петрович ший къонгашца (аьрдехьара аьттехьа) Владимирца, Александрца, Валерица цхьана хьожаш вола звено къахьетама толамаш дувцаш арахийцача аргIанарча «Молнета».

Ф. САЛЬНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КОСМИЧЕСКИ ИНТЕГРАЦЕ БОАХА ГIА

Космически ара тохкамаш дарен цунах машара гIулакха пайда эдарен даькъерча социалистически содружества мехкий программега хьежжа итт шу хьалха, 1969 шера 14 октябре вай мехка урагIъяхийтаир «Интеркосмос-1» яха Лаьттан искусственни спутник. АПН корреспондента дехарагIа, космически интеграце программа кхоачашъеча дIадахача итт шера карагIдаьннарех дувц СССР Iилмай Академерча «Интеркосмос» Совета председатела академика Борис Петрова:

— 1967 шера апреле тIайнйцача социалистически мехкий Iилмахоша цхьан балхаш дара программа тIа лаьрхIа дар массехк лостамагIа цхьана тохкамаш де. Из дар космически арен физически башхалонаш, спутникови метеорологи, космически буввам, космически биологи, медицина йовзар. 1975 шера царна тIаьхийтар цхьаькха хIама — аэрокосмически средствай гIойца лаьттана дистанционни зондировани елга. Царех хIара лостамагIа шеррача комплексах эксперименташи тохкамаш даьд.

«Интеркосмос-1» оалаьча дIайолайир маьлха сери оалача спутниккий юхь. Маьлх маьлха-лаьттана «юкъера гIулакхаши». Лаьттан ионосфера характеристикаш, лаьттана гаргарча космически арара радиоционни обстановка маьлха активностацара цун бувзами тахкар — уж яр дуккхача спутникашта тийшна темаш.

«Интеркосмос-6» яр эгара хьалха Лаьтта юхайоалаьь содружества спутник. Из яр юккъьанцара космически излучени йовзара лаьрхIа. Поляри широташкарча геофизически бустамий комплекс кхоачашдийр «Интеркосмос-10», «Интеркосмос-18» спутникаш тIа. Цу тIа а «Интеркосмосаца-18» цхьана Лаьттана гаргарча орбита тIа кхоачайир Чехословаке хьаьь «Магион» яха искусственни спутник. Эррига а тахханалца сигала яхийта «Интеркосмоса» серех йола спутникаш 19 я. Хьалхарча ноахалагIча спутникий мотта дIаоттай дина кийчъь йола автоматически универсальни орбитальни станцеш.

Лакхе дийцача тохкамаш совгIа даь лоархIаме хIама да 1500 километрага цхолаш лакхача Лаьттана тIера атмосфере комплексни тохкамаш дара юкъ-юкъе «Вертикаль» яха геофизически ракетиш ахийтар. Массехказа цхьана даьд тохкамаш «Космос» серех йолча спутникаш тIеи «Союз» яхача космически кемаш тIеи.

1976 шеро хьайийллар «Интеркосмос» вахара керда оагIув — кулгаш ладир космически аре тахкарен цунах машара гIулакхаши пайда эцарен хьакъехьа вошал долча мехкаша цхьана гIулакхаш леладар цукев хиларна къаьшта юкъерча бокъоний кIийлен тIа доаккхача программана юкъе доагIача мехкий пачхьалкхенашта юкъерча соглашенена. «Интеркосмос» программа дегIайоалаяра чIоагIа лоархIаме событи хилар иштта 1978—1983 шерашка программана юкъедовгIачи социалистически мехкаша советски космически кемаш тIеи орбитальни станцеш тIеи дехка 2 лехкаш подстиш яра хьакъехьарча Советски Союза предложенех. Цу тайпарча полетий даькъе барт вIаштIехьбаларо хьахьонхар йIаьхача хана а берхате а экипажо орбите болх белга Iалашдеш йола ваи космически техника дикал къоабаль еш хилар. социалистически содружества мехкий коллективаш болх дика бе йовш хилара бокъо йолаш да. Советски Союзо цу тохкамаш даь ракеташ-лелaерш, космически аппараташ, космодромаш, спутникашка бIаргхоабеи цар полета доал дув центраш, эпаш йола Iилмани технологически оборудовани.

Программана юкъе дакъа лоацаш болча хIара мехка боцьо а тохкамаш дара объект харжа. Ший Iилман хьашташи я технически базага а хьежжа цун йиш я из е вокъ эксперимент яха предложени яла. хIаьта йоагIаш йолча балхаш деча групие из массе а оагIорахьара йийца а йийца тIайийнача, цо кийчъю лешаш йола Iилман прибор. Цу тайпара йола прибор хьаеш. цул тIехьагIа цу приборах пайда эцаш хьахингарашка хьожаш ль расходаш я мехко космически экспериментaш еча лоаца дакъа.

Лаьттарча телеметри хьацача пунктaшка цхьача информаци дIалу эксперимент еш болча мехкага. 1976 шера «Интеркосмос-15» спутника тIа техкар ВНР. ГДР. ПНР. ЧССР специалисташа оттаьь «Интеркосмос» программaна юкъе дакъа лоацача моллагIча мехка юкъайчал дийцаш космосера Iилман информаци эца торо хулийта цаI йола телеметрически система.

Социалистически мехкий Iилмахошен специалисташен хьинаре дакъа лоац СССР космодромашка приборашсгарта кийчьега, космически аппаратaш урагIа ухийтача а информаци хьанийечeн полета управлени еча центрашка а хул.

— **Фуд социалистически содружества мехкашта космически тохкамаш деча дакъа лацарах практически хьахулар?**

— ГIулакхах кхетaш боагIача хеталуш да, космос вай доттагIашта практически пайдани дукхагIа Iилман хьашташта лаьрхIа кIама да аьлла. Боккъонца лаьрхIача, территорешта кхьчарьярашка хьежача башха йоккхий яц цар. боахам лелабара масштабаш а яц, масала, вай ярaш сацша йоккхий. Шедола хIама дIа ма кхайддиге хьажаргдолаш улл. Амма, из аллахa хеталуш да. Иштта, Болгаре Халкъа Республика территорена аэрокосмически зондировани йича тучадьяьнад структура лоцийнин геркей лийлха моттигаш йолаш хилар. лерхIаш да уж лаьттаи чендашкарча пайданча оахкадий белгалонаш я аьна. ГДР территорена космоcера хьалхара фотографировани ма йиттe а хуланделар Iилмахошта мехка къилбаседенгахьарча даькъа геологически строене даькъе хеташ хиннараш.

Космически буввамий дакъе цхьана даьча балхаша дагадоаххйтай 1971 шера «Интерспутник» яха дунен халкъашта юкъера организаци хьае. Цо торо хулийт юкъе дакъа лоацача мехкий телефонно телеграфни радиобуввама, телевизионни информаце кхьча тайпайн даькъера эшараш спутника гIолла Iалашде. Цу система дIаэцара пунктaш хьаль я тахан дерригаш а хIапа дац дьина долча социалистически мехкашка.

Космически программана юкъе дакъа лацар мехка технически дегIаахара стимул а. Технически прогресса хьалхарча мугIарашка латта йиш яц хьалха латтача технологе приемаш йовзаш, космически стандартий кийсала, тешаме хиларга, ца йоахкача хана йIоахалга къаьттa ца хилча.

— **Фу оалалургдар хьога СЭВ членаш долча мехкий Iилмахоша «Интеркосмос» программа гонна чу цхьана гIулакхаш леладара перспективех?**

— ХIанз укх сахьате Москвана юххерча Звездни городокe тренировкаш еш ба Венгре, укх шера «Интеркосмос» программа иттлагIа член хинначa Вьетнама, Монголе, Кубе Румыне виналаш. Советски космонавташца цхьана советски кемаш тIеи орбитальни станцеш тIеи полеташ е кийчлуш ба уж. Цу мехкий Iилмай академешка кийчъеш я хургйолча полеташта йола Iилман экспериментaш. Цу тайпара, гьана дац дунен халкъашта юкъерча экипажаша еча кердача полетий тешаш вай хургдола дц. Социалистически мехкий Iилмахоша иштта дIахьохьоргда «Интеркосмос» программа керттерча лостамех дола тохкамаш оалогаш тIабоацача космически аппаратий гIонца делга а. Дага доххарагIа аьлча, наха оттаьй 1981—1985 шерашка къестаергйолча проблемай перечень а.

Нагахьа сания кхы а тахьагIарча перспективах дийцача, хIана оалалургда алх ха иштта цхьана гIулакхаш леладар малагIча лостамагIа дIахо гIоерда. Из хургда, хетаргахьа, космически арена, лаьттан атмосферерча процессашта явленешта массе а оагIорахьара кIоаргга тохкамаш дар, халкъа боахама гIулакха Лаьттан Iалама ресурсаш йовзар, гонахьара Iалам лорадар. Уж эррига проблемаш глобальни, еррига а планетана йоагIаш я. долче, уж къестаяр а еррига адамаш цаI дола декхар да. Дуккхьал из декхар ше долаш хиларо бокъо лу космоса даькъе дунен халкъашта цхьана гIулакхаш леладара перспектива доазува доацаш я аьла.

Беседа яьр — Николай НОВИКОВ.

(АПН).

Дозанал дехьара

ВЕНГРИ. ХIара шера шерлуш доагIа социалистически экономически интеграце комплексни программа рамкашка кхоачашдеш дола земарашка долча мехкашка юкъе дIа-юха лелаьду гIулакхаш.

Ер сурт даьккхад «Лада», «Москвич» яхача советски автомобилаштеи польски «ФИАТаштеи» лаьрхIа комплектующи оборудовани доаттаеча Веспремерча Баконьски приборостроительни комбинате. 1985 шера предприяти дегIайоалаяра программега хьежжа легковой автомобилайта деталеш арахецалга шозза лаккхьургда укхаза.

МТИ ТАСС — сурт.

Социалистически мехкашка

МНР: ЮКЪАРЧА ПРОГРАММАНА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАШ Я

Социалистически экономически интеграце Комплексни программе чанх и йоаккхаш, СЭВ членаш дола мехкаш шоаш цхьана лелaдеча планови балхий керда форма йола цхьана гIулакхаш леладера хьалхара йIаьхача хана йола кхоъ программа кхоачашъе доладенн ад — энергетически, машинашъяра, юртбоахама. Уж программаш оттаярой кхоачашъярой хьаелл Монгольски Халкъа Республикана экономика сихха дегIайоалаяра йоккхий перспективаш.

ДИПС — иштта оал кердача программех лоаца — чулоаш кхоачашъяра хIара мехка-партнера вьтту болаш Iаламен экономически хьалаш дола тайп-тайпара мероприятеш.

Монголе уж юваоена я эгара хьалха конеузиши кIорашi, цIаста, молибден, фосфориташ йоахкача моттигашка а хIьата иштта боьх дола лаьтташ карадерзадарна а. Таван-Толгой яхача коксующи кIор боаллача моттигаларда тIа горно-обогатительни комбинат. Вага Нуурерча кIор боаллача моттигалард а тIа районашта юкъера ГРЭС хьалъяр боккха лоархIаме болаш хургда доаторaэнергетически комплексаш хьаяра. хIаьта Хубсугул районера фосфориташ йоахка моттигаш караерзаяра цар ларда тIа шолхача суперфосфата, IаьнагIча фосфора, кхьча фосфор боаллача продуктай производство хьаяро торо хулийтаргья промышленности юрта боахами комплексно дегIаяьхьала.

Боккха лоархIам болаш да программа тIа белгалдаь цедиши лаьтташ халкъа боахама оборота юкъедоаладар Халхин-голен Гобе къилбаседен даькъа тIеи дIада уж карадерзадаро, укхаза йоккхий юртбоахама комплексаш хьаяро торо хулийтаргья дулха. платий. кхьча продуктай производство алсамьяккха. гIо дергда мехка шийна эшараш Iалашдеи экспортни тораш совъяхеи. МНР юрта боахама дIахо интенсификаци елга Iалашде.

Бух социйча кхачача цу деррига а гIо дергда Монгольски халкъа-революционни парте халкъа хьалхашка оттадаьча керттерча декхарех цаI кхоачашдара — аграрно-индустриальни мохк болча Монголех индустриально-аграрни мохк бе. цуи экономически дегIаахара болам толамна болх бу 30 шу дизар партнераша укх шера дездергдолча Экономически вIаши гIо дара Совета членаш долча кхьча мехкий боарампа кийсбе.

(АПН).

ванкаш, алфабрикаташ, кийча изделеш ю.

Къилбаседен Дунантулерча мехка эггара йоккхагIча Баконьски бокситаш йоахкача моттигерча «Халимба-3» яхача рудникера хьалтIайоаних шер-шера 800 — 900 эзар тонн. ХIанз укх сахьате кIоаргга лаьтта кIал йоахкараш хьалтIайоахилга карадерзадара чотех Iшерлуш латт из.

Цакаддаш аргаьнка тоалуш латт бокситови разработкай технически Iалашо, тоалу горняки къахьегама хьалаш. Лхи шу хьалха дIадьинхад, масала, рудникашка кулгаща тIайоттилга. хIанзарча хенара эггара кердагIа йола оборудовани — йоккхий ковшаш йола погрузчикаш, тоIадьча феца болх беш йола тайп-тайпара шишегIа лела машинаши механизмаши оттае йиш хургйолаш шерра йоах штрекаш. Цхьанка меттиге а яц горнодобытчиквий, дилла хиина «экипаж» — вагонеткаш. Цар метта дIаьттай ленточни транспортераш.

ПхелагIча венгерски пятилетте (1976 — 1980 шераш) бокситаш яхарен керда рудникаш хьалъярен даькъера тохкамаш дара хьахийцадар 2,8 миллиард форинт. Из чакхйоаллаш шеръяь аргья «Ихаркут» яха рудник. хьалъергъя кердаяраш — Деакен Битов. хIаьта яхлагIча пятилетке хьалъе болалургба шиь кхы — Феньефен Нирадеи районашка. Кердача предприятеи продукце торо хулийтаргья из эггара маьхера промышленни бийдала бокситаш йоахилга дукхалача шерашка лакхача боараме лоаттаде.

Ю. МОШКИН.
(АПН).

ЙОАХИЛГА ЛОХ А ЦА ДЕШ

Шер-шера 2,9 миллиов тонн гаргга бокситаш лу Венгре лаьттаи чекаша. Из бийдал яккхара Европе 2 — 3-гIеи дунен тIа 8 — 9-гIеи моттиг я мехкага. 800 эзар тонн бокситашта экспорт ю, вокхарех алюминиеви бел...

УНАХЦIЕНОН ЙОАКХО — ЦИФРАШКА

828 миллион лев хьожадаьд 1979 шера Болгаре Халкъа Республика бюджета тIа унахцIено лорадра — дIадахача шерачул 50 миллион дукхагIа. ХIанз укх сахьате медицински учреждешка болх беш дукха хIама ва эшшаш 180 эзар сег ва, царех 20 эзар лор ва, виъ эзар ва стоматолог, кхо эзар совгIа ва фармацевт. итташ эзараш ба юкъера лаьрхIа образовани йола специалисташ.

Болгаре болх беш я 3836 амбулаторно - поликлинически учреждени, юрташка лоархIаш я 30 лорий участок. 2087 фельдшерски участок. йоккхий юртара поликлиникаш. Мехка 137 курорте я 50 бальнеосанатори, 47 курортни поликлиника, 27 балнеолечебница. шер-шера 380 эзар саг дарба дайта воагIа иолдий лечебнице.

Шерагаре шерага лохлу 60 шерата кхачналца ха йолча наьха еррягача группашта юкъе нах бовлга. Юкъера лаьрхIача саго дунен тIа вахаш йоаккха ха 71 шерага кхоачаш йIаьхъеннаб — эггара чIоагIагIа дегIадьхкача мехкашкара хьонхам. Бераш довр. ханна къа ца хьеталуш висар. инвалид хилар дIахо кIезигдар. нах бебилгеи мехкарча наха дунен тIа балаш йовкхе я йIаьхъелген ганна долча лостамашта тIаберзабаь хургба хьатIадоагIача шерашка унахцIено лорарa служба болх.

(АПН).

Тхога къаду

ИЗЗАМОРГ ДИЦЛАЦ

Бакъдар аьлча, цIанна а диц а лургдац.

...Фашисташ Крыме кхаьчабар. Лоамал наькъашка гIолла укказа баьхна нах кIоаргача тыле дIаухар. Бераш, боккий нах, наькхах доахка бераш дола къона кхалнах, шоай йиса хIамилгаш бе а ехха боллар. Байдда болхача наха бомбаш кхувсаш, пулеметаш етташ цахаддаш тIагIолла ихестар моастагIий самолеташ. Фашистех байдда болхача нахаца яр Симферополе яхаш хинна Нестерова Екатерина, цунца яр кхо шу даьнна шийнах йоIиг Люда а.

ТIа-тIа чIоагIлуш доагIар самолета таташ. Лоама тIехьашкара хьагучаьлар фашистски стервятник, цунна тIехьа цхьаькха, кхоалагIа... Бомбаш чуккхувса, пулеметаш етта йолаелар уж. Нах уккарбаьнна удар, кIалхара бовла моттиг лехар. МоастагIий гарг кхийтар зIамигача йоIига. Нанас цIий соцаде гIерташ кеч йоха а ях хьоарчайир. Цхьаьне цIаьхха бIаргихийтар наькъаш вIашагIкъастача латтача «ЦIе жIарг» аьлча тIаьздаьчa знаках. Цо хьахьонхар гаьна йоаццаш медпункт йолга. КIотаргашта юкъе гIолла цIеедда нана дунка за ялалеха тIема санбате кхаьчар.

Наьнагара бер хьанийцар хирурга Волкова Анна Сергеевнас. Сих а ца луш, тешшаме болх бу хирурга, цунна вовкъостал ду медицински йишас.

— Лор, мишта да йоIига гIулакх? Дийна юсаргйий из?

— КIалхара яиха хьойкартьа, — аьлар чIоагIа кIаьдъеннача кхалсаго.

— ЧIоагIа дехар ду аз, из цхьа йоIиг мара кхы хIама дац са.

Шийна ханнахьа лора кулгаш тIехкхачар баьхан долаш йоIиг дийна йисар. Из дувцаш ладаьдар цхьац хана арадаьначa тIема газета тIа Людай нанас Нестерова Екатеринас.

Мичай хIанз Нестерова ше, тхьаь иттнел соагIа шу даьнна цуи йоI? Хола юкъера маха лоххаш мо мара атте дац хIанз уж лаха.

Аьттув баларга дукха дог доахкаь епе а не дерригa дувцаш ладир аз «Крымская правда» яхача газетага. Газета тIа статья араяьннача тIехьагIа Нестеровай йоIа хирурга адрес хийра. Цо цунга яздора:

«Дукха еза, Анна Сергеевна! Хьога яздер Людмила Нестерова я. Бакъдар аьлча, аз хIанз кхыъкхе тайпан цIи лелаю, Абросимова. ЧIоагIа дог тохалуш йийшар аз «Крымская правда» тIа са нахар Iа мишта кIалхара даьккхар дувцаш йола заметка. ТIема газетага заметка яхьийта Екатерина Нестерова — са нана я. ХIаьта Iа операци а ях, шоалагIа вахар денна йоIиг — со я.

Хьо кораяь чIоагIа гIадъяхай со. Са маьре я. Са мар, хьо санна хирург ва, со педагог я. Са шиъ йоIиг я. ХIаьта нана дийна яц».

Анна Сергеевна цецъяьккхар цу письмос. Цхьан хана цо операци лъча, хIема ца кхетадеш зIамига хиначa беро тахьаьитт шу соагIа хо хьалча ше Iоажела кIалхара яьккхачох бархал ихаш, письмо дайтача из гIадъяхар тамаш а ядар.

ХIаьта малий из хирург? Грозне, Табачни улицагIа ях хирург Волкова Анна Сергеевна. Цхьан хана цо дарба даьча № 339 йолча стрелкови дивизе бIухошкара накаддаш письмош ухийт цунга.

— Уж деша а царга юха язде а кхоаяцар со, — йоах цо. — Наькаташ геттара дукха ухар. Уж ухийтар аз цхьая за ца операци яьча нахa. Доккха хIема да цу йоIига даьр!

«Дукха еза, Анна Сергеевна! «Дага дицлургдоацар» яха заметки йийшача дагадехар сона хIанз гаьна даьнна тIема шераш. 1943 шера сентябрь бетта 14 шу даьннадар са. Дивизе хьалхеваь ва со. Тамане хиннача тIом тIа дакъа лаьцад аз. Цигача сиарде гарг а кхийтта бунъа тIа чов яй сона. Санитарашa медсанбате хьавоалаваьтул тIехьагIа Iа операци а ях, хьалькихар из ший яхарг. Цу хана хьа юхьа сибат, дагадоагIаргдолаш хьалоацадалавзар сона. Волкова яха хьа тайпан цIи-м дика дагайоагIа. Хьона дагавоагIаш хийна веза Костя Хворостьянов а. Из, со санна, дивизе хьалхеваь ва. Керче чов хиначул тIехьагIа из а хьа операционни истола тIа иллар. Костя а вийрзар, хIанз из Таганроге вах».

— Бисенко Валере письмо да из, — йоах Анна Сергеевнас. ХIона подполковник ва из. Сaг а йоадаль, кхо бер да цун.

— ХIаьта ер Мурманскера да. ЛелувгIал, санъердаме да хьона ер и.

«Хьо дийна а могаш а йолаш чIоагIа дика хет сона, со кIалхара яьккхар! Тамаш йолаш хIамаш дар Iа лелодаьраш. 1943 шера октябрь бетта дар из. Цу хана кога чов хиннаяр сона. Шуа медсанбат Нижнебиинскани яхача юртa гаьна йоаццаш латтар. Дицдала йиш йолаш хIама дац из. Ког, бокъонца тийта а тийга, хьевIашагIбеллар Iа».

— ДагадоагIа сона из. Аз ког тийтар батальона командир Шаповалов вар. ХIаьта цу хана моастагIий самолеташа цхарал яьккхар тха медсанбат чуйола палатка. Юхаозабалавзар фашисташ цу тIа гаьннара бIаргагуш цIе жIарг латте а, Федор Кузьмич Шаповалова жаду ва «ремонт лъча» юхаха Берлине кхаьчар со, яхаш.

— Со а яр Коталов дийнахьа фашистски Германе йохалача столице. Рейхстага лагIаш тIа латтача эзараш болча вай тIемахошта юкъе из бIаргавайна хила а мег сона. Мишта къоасталургдар из цу наха юкъера. Дуккханешта операцеш а ях. тIем тIа юхабахийтаб аз. Коталов декаx, доккха ца доадла а, са а, даькъа доала.

ТIом чакхбаьлча Анна Сергеевна Грозне юхаеяй. ХIанзалца из боах беш хиннай машинахьнъа больнице. Укказа а дукха езаш, лоархIаш хиннай из коллективе. ТIема соагIаташта IотIакхийтар «За трудовое отличие» яха медаль. ХIанз пенсе яхай из.

С. ВОРОНИН.

СУРТА ТIА: А. С. Волкова.

Г. А. КУРИЛЕНКО сурт.

ЯКУТСКИ ХУДОЖНИКИЙ ПАЛИТРА

Чакхдаьннача аьхки хилар Якутски АССР художникий йиълагIа профессиональна съезд. ХIанз ши шу массадала ю оаха съездаш, хIаьта 10—15 шу хьалхагIа тхо вIашагIдеттадора мойлагIъяраш санна йолча собранеш: кIезига дар тхо.

ХIанз Якуте изобразительни искусстве ва 44 профессионал. Уж ба живописцаш, графикаш, скульпторашa, халкъа прикладной искусства мастераш. Амма массадолча хIемочул гIад дут тхо, кхуниш йоагIаш дукха къона дарованеш хилaро — саьрч деладерий, чарахьий, чкъаьрий дувцарий — йистерча Къылбаседене дилла даьхача халкъий викалий бераш.

Тха профессиональни союза чубоагIа ихе къаман викалаш, цар ихе даькъах диъ дакъа якуташ ба. Талант йолча моттигерча нагерхоашта 1945 шера хьайиллаяр Якутски художественни училища, из йистеьнихарий йиш я Москвах, Ленинграда, кехка кхыча йоккхийча городий художественни вузашка шоай образовани дIадо лакхье. Уж йистеьхача, выпускникаш, дукхагIча даькъе, шоай республике юхабоагIа.

Иштa нийделар са гIулакх а.

ТIом лаьттача 1942 шера царехь хийна сай да велча 14 шу даьннадар са. Ас лаьрхIар сай дас деладаь гIулакх кaралаца, цетара бехка байдала товароведа специальность кареерлас лаьрхIа Якутски кооперативни техникуме деша а водаш. ХIаьта сурташ дехка безам болаш-м со бера хана дехз а хиняв. Техникуме ил сона дезадениа хIама мотадора, из заняти дIахо дхьар бакъахье а лоархIар. Города культура управлене аьлар сога живопись Iомае депа гIо моллагIча моттиге а ца водаш, духхьал Москве. Со гIад а ваха раьза хилар.

Депа хайра москонски юкъерча художественни школе, цига доллача хIамаца пачхаьалкхено Iалашвеча интернате аьь шера хилар искусства алапаш Iомадеш. Цул тIехьагIа В. Сурикова цIерагIча Московски художественни институте дийшар. 1955 шера цига дока дийшa чакх а воалаш. Соца дешаш вар азарбайджанец Таир Салахов — хIанз СССР художникий Союза правлене хьалхара секретарь — цхы дукха а хIанз боввзаш бола къамий художникаш.

Итт шера Москве дийшачул тIехьагIа гIад а ваха йоккхий уйлаш церта чу а йолаш, Якуте юхаера со цу хане дена укх 24 шера дагтара Къылбаседе болх беш а ва. Цу шерашка дукха лийннав со республике гIоллe, саьрт деладераш, чарахьий, гIишлонхой болча масса а моIнинге кхоача а кхоачаш. Сай творчества тIа дилла а дIахьокха гIерт со сайна дика довзаш дар, дега чудиkар. МоллагIча къаьстачa сюжетага гIолла дIагойзийт вахарах, хозалах, гармонех, халкъах, се вахача моттигах йола сай уйлаш. Цудухьа творчество яхар вахара маIан кхетадар а да сона. Вахарцара хьада шоашта лаьрхIа аз сай произведенеш хьаеш йолча цахаца ювзаенна йоаца искусство мишта хургьяр кхетадац сога. Дилла а дага латт сона цхьа хIама: мишта тIадар — хьогI са балхаш, аз цар тIа бехкараша?

Аз дукха дийхад хьаьнала къахьегача наьха — саьрч деладерий, болхлой — сурташ, хIаьта цар со дилла пец а ваьхав шоай художественни фелаца. Вехьаш доапаш дац Якуте халкъа говзанчашй талантаwи сех дукха хилар. Цар массал а найса къоастаду бокъонца дар фальшивачох, цIена дар бIехачох.

Портрет, са агтара хьамсарагIа йола жанр я. Амма са картинай доккха дакъа Якуте Iалама хетадаь да. Даьй лаьтта деза Iомаваьв со бера хана дена. ДагадоагIа сона хIара шера Iан загIа тхоаш даьхача юртара аьхки дахаргдолча юрта дIадахарга айса мел сатувсар. ГIадводар цIено санна раьза хиле ший гаьнашта кIал тха дезал чуэцача хьунагIа кхоачаргхиларах. Пейзаж яхъе латта дац. Къилбаседен Iалама мичад чIоагIа къаьга басараш, укх бос сов сийрда боаццаш а сатийна а да. ХIара пейзаж дегага тIаьзцийта еза, тIаккха мара йоавкхлургьяц из гата тIа.

Сацоа тара болча йоакъа ихаб творчески вахаре дукхa а доттагIийи коллегаши — Якуте художникаш.

60-гIа шераш декъалуча хана тхаьцига хьахилар дукхачa выставкашка дика тIайийца якутски графика стиль хьаль дукха талантливи художникаш-графикаш: Валериан Васильев, Лаврентий Неофитов, Афанасий Мунхалов, Эллай Сивцев, Владимир Карамзин. Дукхача паха дика могадеш да XVIII бIаьшерене дIадоладенна тIехкаш тIа дукхагIча даькъе мамонта чар тIа художественни догамаш долга.

Ховш долча бесса, художника зрителацарча бувзама керттера форма я выставка. ТIехьарча шиъ шера Якуте вIашагIъеллаяр уж 18, хIаьта нагахьа санна Якуте доазовел араяь хиннa Якутски мастерий произведенешта экспонировани ираш а тIехьа лаьрдIача уж тхаьхттнел а тIехьаргьа.

Афанасий ОСИПОВ,
СССР художествий Академе член - корреспондент, Якуте художникий Союза Правлене председатель.

Саги Iалами

Кишинева цIена фо

Укхаза богьбеепача саьрсах а шу далаккхьa гI хургьа оал. Молдаве столицах Кишиневах: йIаьйха кIаьда климат, камаьреш маах, беркате лаьтта, тоьал тIоадал. Декоративни совий гаьнаш массиналье а я — цаькъий дIоахкала, тротуарий йистошка, общественни а нах бала а цIенош долча промышленни предприятей кошка.

4500 гектар, е города дерригача доазонах кхоалагIа дакъа, дIахоац паркаша, скверашa, эзаш дIадийнача моттигаша. Тахан городе вахача хIара сога 90 квадратни метр баьццара дукхар кхоач, дукха ха кIалехьа 130-га дIаихозчаргьа из цифра. ХIаьта специалиста ша лаьрхIача гаьний бешамийн газоний 25 квадратни метр цхьан сага тоьам болаш а городерча атмосфере доаш дола кислород юхаметтаоттале.

Кишинева баьццара дукхар хорвача хана сомбеган бу дикагIа фо цIенаергдола тахьаш лоаш. Масала, хьохо шоазев ахкхаш дукхагIа кислород ду корсамо дучах, мало — вортIнега кхоачаш, хIаьта сиренас бархIалка дикагIа цIенду фо кIаргхало цIенделчу.

Гаьнаш, эзаш дIадотIаш а царна гIулакх деш а ба город тоахра а баьццара ерзара а бола городской совета специалисташ. Кишинев баьццара хургIолаш чIоагIа новкъостал ду бахача наха шоаш а. Дуккхал укх шера бIаьсти массане цхьана дIаегIай 53 эзар тайп-тайпара га, 50 эзар роза, 120 эзар кIотарг. Из города баьццара дукхар хинна ца Iеш, цуй фо цIена хургхиларо тешаш а ба из.

ХIаьта «баьццарча шита» могарглий городе ваха са заводий кIурах лорае? Къаьсттa сиха дегIаухача городех а Кишинев: тIехьарча шийтта шера цах шоаза дукхагIа хинна а ца Iеш, ох миллион долча доазол тIехьаьинай из. Нийта сиха дегIааккара баьхан дувзаденна да Кишинева промышленность а чIоагIа дегIаахарца. Тахан городе 130 соагIа йоккха предприяти я.

— Кишинева промышленни потенциал дегIааккара хьалаш, мел из цешоакхаш дале а, городера фо кха а цIеалуш да — яхаш дувц халкъа депутатий городской Совета председателa Николай Узуно. — ЛаьрхIа техкача гучадаьлар, городерча атмосферера цIенбенна хIама бахинабац аьнна кIурэ дIабахинилга, кхоаза кIеэигагIа а серинсти газ, диказа — дом. Из город кхоачем болча боарам тIа кхоачаеш баьццара ерзарах хинна Iец, городерча промышленносте, нах бахача а общественни а зданешка тал йоагIе йоллярах хьахинна хIама да. КIор боагабеш хинна еррига котельнеш дIаьхай. Цу тIа Iовlатоха деза Кишиневерча дукхагIча предприятешка газ доми лувца приспособленеш оттаьлга а.

Городерча вахара а гозахьарча Iалама а аьттув болаш хилар промышленность йоагI - йоагIача моттигашка дика дIалийсьар, цхьайола предприятеш городал арахар. Кишинев дегIаахарах йолча планагIа городал араноахаргьа Iалама кхерам тIетуисаргба аьнна хеташ йола производствааш.

Иван ЖОСУЛ.
АПН корреспондент.

Iилмахой БАМа

«БIаьшерен гIишло» — иштта оал хIанз мехка малхбоале бувлаш латтача Байкало - Амурски магистралах.

Советски нах из Iалаьмате дукха Iалама йузкъаш дола мохк карлберзабе безаш ба. Дукха ха йоацаш а тIехьа саг кхачиза йола тайга хиннача моттиге хьалъеш латт йоккхий индустриальни комплексаш, итташ хIанзарча хана хоар тоаь городаш, поселкаш. ХIанз БАМа зоне баха нах миллионага кхоаччаш мара бац, бакъда дIахо йодача хана уж массехказа дукхагIа хургба.

БАМа юххера еррига зона хIанз Iилмахой чIоагIа теркам тIаолаш я. ДIахо тохкамаш деш латт лаьттана кIалха, Iомаеш я моттигера климат, флора, фауна, геологически процессаш. Хаддаза бIарг кхоаб Iоккамаш хулача, ораш, аьлаш долча моттигашка.

Укхазара хьалаш чIоагIа бирса дий магистраль чакхбоала таин - тайпарча Iалама - климатически районашка гIолла, цу дакъе вIалла яшаш йоаца гIор йоаллача гIолла а. Шера хула температура бIаь градусага кхоачаш а хул, каст-каста дегIа юкъегIолла чахдоалаш санна хеталуш мух хьекх. Iаламен климатически бозалонаш Iомаяро торо хулийт наха бахара дикагIдола хьалаш Iалашдара хIара районе фу де деза хайта.

СУРТА ТIА: Iилмахой тохкамаш деш ба лоаман хий доагIача чIоже. Дукхача шерашка ца баьаш шин улл цу ки йисте бIаьччача аьхки.

Г. КАЛАЧЬЯНА.
ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ФЕ ХИЛА

Город Грозне улицашка хIара шера транспорт цухагIа хулаш хиларо гIашлой деккарийла бу дисциплина йолашагIа бола наькъашка лелара довкъошкой хила. Дукхача гIашлоша кхета е ду кхоачаш а ду наькъагIа лелара правилаш дIадехараш, цхьабакъда, хIана а вийелу машинаш ухача наькъах мичча гIолла а дехьабовла гIерташ, хIаьта цхьабараш мехна беха боллашехьа а.

Цу тайпарча гIашлоех лархIа мегаргволаш ва жерна вехa а волаш Победа проспектагIа машинаш лелача наькъа тIа ваьнна хилла Горячеводски УБР бурудеттачун гIовча Х. У. Садыков. ГАЗ-24 яхача автомашинаш водителa, цунна машин тIа ца тохар дукха, цIаьхха ко хьахьовзадаь юстара ийикка машин гаьна тIатехай.

Правилаш толхаьча гIашлочоa язъь материал Ленински РОВД административни комиссега дIаенна.

ЧIоагIа кхераме хIама я транспортни средство, шоаза кхерамегIа хул из, нагахьа санна ца лехкаш вагIар мехна вехa хилча.

Мехна вехa а волаш мотоцикл лехкаш ваьгIа «Сельхозтехника» Наурски отделене керттера экономист Дербишев Жабраьил Ищерски станицерча цхьан улица тIа мотоцикл а латтийта нихаца доa а даькха лата эттав. ГАИ болхлоша лаца а лаьца Наурски медвытрезвителе виган из. Цхьабакъда, ший хулиганскан гIулакхаш цига а социйташ хиннадац цо. Из бахьан долаш района халкъа судо ший бетта алапацара 20 процент сеца а деш пачхьалкхенна дIатетга тIадожадаьа цунна.

«Чечингушводстрой» вкелагIча автоколонна территоре тIара лочкъаь грузовой автомашин йигай Аргунски асфальтобетонни завода начальника А. Хазехова. АБЗ-агохьа болача наькъагIа волаш аьшкабетонни бIоагIана тIатехай цо машин, хIаьта ше чIоагIа лозаваь а волаш больнице вихьав.

Хьалхавалара бокъо тал хаьвй Грознерча «Жигули» яхача легковой автомашина тIа ваьгIача С. Пасхаева. Цу хенна хьалхавела ца а кхоавер машинаш вIашкаккхийтача метте водитель ше венна, хIаьта пассажира хала човнаш яьй.

Цхьа хIара хьалхагIа 1737 автокомбинатерча водителa Г. Агорвина маькха завода территоре тIа автомашин ше тIехьашка йохийтача хана, тIехьашкахьа саг ний ца а хьожаш, машин тIатеха кхалсаг йийнай.

Цул тIехьагIа 4 ди мара ха юкъе ца йолаш Старопромысловски наькъагIа водаш цIаьхха а воари вьй. Цо хьахьенхар ше мочарех тийша транспорт дIаяла мегаргйоаннилга.

ДIадахача кIирагIа республика наькъашка 61 аварий хилла, 3 сaг ве а вуиш, 22 сага човаш а еш.

НГIАССР МВД ГАИ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА ХУРГДА

20 ОКТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 15.00. Болх беш я даьлтера воаношта йола «СалоIача ден» педагогически лекторий.

Химикий культура Дворец. 12.00. Болх беш я «Лира» яха любительски объединени. «Марша истори» яха лекци-концерт. 16.00. Болх беш я «Книжкай дунен тIа» яха любительски объединени. Беседа: «Хьалхара комсомольцаш». Тематически кино хьахьокхар. 18.00. «Вай кIира» яха радиожурнал. Завода къахьегама вахар.

«Красный молот» завода клуб. 15.00. «Железный Феликс» яха берий утренник. 18.00. Болх беш я сомий бешамаш лелаерий университет. Лекци: «Сом латтиш йола беш лорар».

Клуб КИМ. 17.00. Къаьнарча поселкера участкови инспектор ва къамаьл деш. 17.30. «Правови кхетамаш массане» яха документальни фильмаш хьахьокхар.

Просвещене болхлой ЦIа. 15.00. «Владимир Ильич» яха сценически композици.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 10.00. Болх беш я еррига аттракционаш. 14.00. «Пламя», «Песняры» яхача вокально-инструментальни ансамблий радиоконцерт. 16.00. Кинолекторий «Эрсийн советски йоазонхой Нохч-ГIалгIайчене» яха лекци. 19.00. «Фу хов вайна вай республикех» яха кинофестиваль.

21 ОКТЯБРЬ

8.30. Болх беш я «кIалладья» яха любительски объединени. Цхьан хана ловзара сеанс. 9.30. Мини-футболагIа йола хьаьш 13.00. Болх беш да «Звездочка» яха берий кинотеатр. «Бола тхо долча фальгача» кинотреннник. 17.00. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхерча Совета депутатаца Р. А. Ваисовичаца харжархой вIашагIкхетар. 18.00. «Вай кIира» яха радиожурнал, беседа: «Завода къахьегама вахар».

«Красный молот» завода клуб. 13.00. Болх беш да «Космос» яха берий кинотеатр. Художественни фильм: «Приключени йоациш цхьаькха ди дац». 15.00. Болх беш я «СалоIача ден» клуб.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 10.00. Болх беш я еррига аттракционаш. 14.00. Радиоконцерт: «Нохч-ГIалгIайчен композиторий илли». 17.00. Баьццара театр: художественни самодеятельноста концерт. 16.00. Кинолекторий. Лекци: «Буржуазни идеологена духьалара КПСС къовсам». 19.00. Кинофестиваль «Фу хов вайна вай республиках».

Бахача наькха ТЕРКАМГА!

Электрически сетей Грознески предприяте берригача пачхаьалкхени частни сектора абоненташа дIахойт 1979 шера 31 декабрь хьалкхачалехьа йоагаьча электроэнергех доагIачун расчеташ е ешилга, цул соагIа частни сектора абонентaш декхарийла ба ха тIехьаьнца йоагаьча электроэнергех доагIар 1979 шера 31 декабрал тIехьа ца доалийташ дIадала. Нагахьа санна из дIа ца лой кху цIаккха хоам ца беш электроэнерги сопаергья.

Цу хана тIехьагIа абоненташа аь претензеш электрически сетей Грознески предприяте хьаьнар ...

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 октябрь.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — IуйрIанара гимнастика.
9.05 — «Буратино» выставка.
9.35 — «Шоана, дай-нанойI»
10.05 — «Кхерам боацаш наькъашка дIа-ьха лелар». Телезрителий хаттарашта жоп лу СССР МВД ГАИ керттерча управлене начальника В. В. Лукьянова.
10.35 — «Худоникех дола хурцараш».
11.15 — «IуйрIанара почта». Музыкальни программа.
11.45 — «Могаш ал». Iилма-популярни программа.
12.30 — Концерт—вальс.
13.00 — Хоккеех йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Крылья Советов». Перерыве — «Спортлото» тираж кердадаккхар.
15.15 — «Поэзи». Мустай Карим. Ваь 60 шу дизарга.
16.05 — «СелаIад». Халкъа кхолламa телевизионни программай 3-гIа дунен халкъашта юкъера фестиваль. СССР.
16.30 — «Тха обозрени». ДIахьу политически обозревателa Ю. А. Летунова.
17.15 — Мультфильмай программа.
17.45 — «Хьайбай дунен чу».
18.45 — «Дикача дагара хьакхам». ТIема кхоккам меллара хьакъехьарча предложенеех. ДIахьу политически обозревателa А. Потапова.
19.35 — «Макса Линдера ломане». Художественни фильм (Франци).
21.00 — «Ха».
21.35 — Боксах йола Дунен кубок наькхара. Финал. США-ра перехача. Йистеьхача — керданаш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Документальни фильмай программа.
9.40 — «Эрсий къамаькх».
10.10 — «Наьна школа».
10.40 — ДIаоха СССР Оборона Министерстве цхьахлагIча лаьрхIача оркестре.
11.05 — «Маькха газашь» яха передача.
12.00 — ДСО Российски совета «Спартак» яхача обществе иех дарах кубок наьккара.
13.00 — «Саги хан». Документальни фильм.
13.45 — «Теремок». Берашта лаьрхIа передача.
14.15 — Мультфильм.
14.30 — «Шун сий лу вз, хьешараш». Останкинера Концертни студе вIашагIкхетарах.
15.50 — «Бийлача форда тIа». Телевизионни художествени фильм (ГДР) 1-сери.
18.00 — «Таин». ДIахьу ЧИГУ профессора В. Б. Виноградовс.
18.20 — Мультфильм.
18.30 — «Шоатта ден вIашагIкхетараш».
19.15 — Документальни фильм.
19.30 — Кхачан промышленноста болхлой завнакх оттадаь концерт.
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш.
20.15 — Теннис. Девиса кубок къахара Европейски зона финал. Италера передача.
21.00 — «Баьццара энзаш». Н. Рубцова поэзи. Фильм-концерт.
21.40 — «Ирах долаш хилар дукъа» — телевизионни художественни фильм.

21 октябрь.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка с дIаоттаI»
9.05 — Эрсий халкъа инструментий Академически оркестра концерт.
9.30 — «Гургаа бетта сакхат».
10.10 — «Советски Союза гIулакх дем ваI»
11.00 — Фальг болча хьоашалгIа «Бежгiонхаа Янка» яха телевизионни художественни фильм. 1-сери.
12.30 — «Юртара сакхат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — А. Арбузов. «Къаьнарча Арбата фаьлгаш» яха спектакль.
16.40 — «Тахан — кхачан промышленноста болхлой Ди».
16.55 — Кхачан промышленноста болхлой завнакх оттадаь концерт.
17.40 — Мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Футболах йола СССР чемпионат. «Торпедо» — «Динамо» (Киев).
20.00 — «Кинонаьхьбара клуб».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Налеца вахара гIолла». Еррнтесаш телевизионни конкурс. Алфинал. Йистеьхача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Документальни фильмай программа.
9.10 — П. И. Чайковска симташ.
10.00 — «АБВГДейка».
10.30 — «Шоана, дай-нанойI»
11.00 — «IуйрIанара почта». Музыкальни программа.
11.30 — «Спартак» яхача ДСО Российски совета иех дарах кубок наьккара.
12.30 — Фильм-концерт.
13.00 — Хоккеех йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Трактор» (Челябинск).
15.20 — «СелаIад». Халкъа кхолламa телевизионни программай 3-гIа дуненхалкъашта юкъера фестиваль. СССР.
15.45 — Документальни фильм.
16.00 — Къоначa техникашта лаьрхIа передача.
16.45 — «Бийлача форда тIа». Телевизионни художествени фильм, 2-сери.
18.00 — «Могаш ал». Iилма-популярни программа.
18.45 — «13 гIанд» яха телевизионни театр.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, берашI»
20.15 — Баскетболах йола СССР чемпионат. Кхалнах. «Спартак» (Московски областъ) — «Динамо» (Москва).
20.55 — Концерт.
21.10 — «Маскарад» яха художественни фильм.

РАДИО

20 октябрь.

8.40 — «Iаш хийча йий ферма?» Радиорейд (нохчий меттала).
8.55 — Ассаран.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Хьона, Даьхе, салтечун дега» (эрсий меттала).
10.20 — СалоIама минуташ (нохчий меттала).
11.00 — «Вай вахаре ширрача дIадоаца моттиг» яхача циклацара передача (эрсий меттала).
11.40 — «КIарцхал» яха сатирически журнал (гIалгIай меттала).
14.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун дега» (гIалгIай меттала).
16.30 — «Литература Нохч-ГIалгIайче» (эрсий меттала).
18.00 — «Налеца деттагIа долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

21 октябрь.

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Шоана дукха деза илли (эрсий меттала).
11.15 — Кхачан промышленноста болхлой цIейна лаьрхIа программа (эрсий меттала).
12.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
13.00 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
13.30 — «ЦIа сийгаш» (гIалгIай меттала).
14.05 — Кхачан промышленноста болхлошта лаьрхIа концерт (нохчий меттала).

Деза новкъостий!

1930 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛЕ

Газета язлу бувзама еррига отделенешка а промышленноста предприятешкарча, транспорта, гIишлошъеча организацешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждeнешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча общественни уполномоченнешка а гIоала.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 соми 12 кепиги; цхьа бетта — 1 сомa 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грозней хувцалуш моржаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 10—15, Грозне 12—14 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанеи лоамен моржаш а йолаш, цхьайолча хана догIа а делхаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана — 4—9, дийнахьа 11—16 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктехкаша секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмаш — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-2404; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

СФ05301. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6187.